Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
esitaud 18. märtsil 2021 [1]

Kohtuasi C-848/19 P

Saksamaa Liitvabariik
versus
Poola Vabariik,

Euroopa Komisjon

Apellatsioonkaebus – Maagaasi siseturg – ELTL artikli 194 lõige 1 – Direktiiv 2009/73/EÜ – Saksamaa ametiasutuse (Bundesnetzagentur) taotlus muuta OPALi maagaasi torujuhtme käitamist käsitlevatest liidu eeskirjadest erandi tegemise tingimusi – Komisjoni otsus liidu eeskirjadest erandi tegemise tingimuste muutmise kohta – Energiasolidaarsuse põhimõte

1. Saksamaa Liitvabariik vaidlustab Üldkohtu 10. septembri 2019. aasta kohtuotsuse [2], millega tühistati Euroopa Komisjoni 28. oktoobri 2016. aasta otsus, millega muudeti tingimusi (mis on sätestatud eelmises otsuses), mille kohaselt võis OPALi maagaasijuhe [3] saada vabastuse kolmandate isikute juurdepääsu ja tariifidega seotud nõuetest. [4]

2. Üldkohus tühistas vaidlustatud otsuse, kuna ta leidis, et see võeti vastu „ELTL artikli 194 lõikes 1 sõnastatud energiasolidaarsuse põhimõtet eirates“.

3. Komisjon kui kostja Üldkohtus ei esitanud kohtuotsuse peale apellatsioonkaebust, kuigi tema otsus tühistati. Küll aga tegi seda Saksamaa Liitvabariik, kes väitis esimese võimalusena, et energiasolidaarsus on üksnes poliitiline mõiste, mitte õiguslik kriteerium, millest võiks otseselt tuleneda liidule või liikmesriikidele õigusi ja kohustusi.

4. Poola, Läti ja Leedu toetavad Üldkohtu tõlgendust. Energiasolidaarsus on põhimõte, mis võib olla teisese õiguse normide ja energiaalaste otsuste kohtuliku kontrolli parameeter.

[1] Algkeel: hispaania.

[2] Kohtuotsus Poola *vs.* komisjon (T-883/16, EU:T:2019:567, edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus“).

[3] OPAL on Ostseepipeline-Anbindungsleitung'i akronüüm. OPALi gaasijuhe on Nord Streami gaasijuhtme idapoolne maapealne haru, mille sissevoolupunkt asub Saksamaal Greifswaldi lähedal Lubmini vallas ja väljavoolupunkt Tšehhi Vabariigis Brandovi ringkonnas. Nord Streami gaasijuhe edastab Läänemere kaudu gaasi Vene maardlatest Saksamaale. Nord Streamil on veel üks maapealne pikendus, milleks on NEL-i (Nordeuropäische Erdgasleitung) gaasijuhe võimsusega 20 miljonit kuupmeetrit, mis ulatub Greifswaldist Madalmaadesse ja ülejäänud Loode-Euroopasse.

[4] Komisjoni 28. oktoobri 2016. aasta otsus C(2016) 6950 final, millega vaadatakse läbi erand, mis on direktiivi 2003/55/EÜ alusel tehtud OPALi maagaasi torujuhtmele kolmandate isikute juurdepääsu ja tariifikorralduse nõuetest (edaspidi „vaidlusalune otsus“). Autentne versioon on saksakeelne ja on ainult üks lisaversioon inglise keeles. Avaldatud komisjoni veebisaidil 3. jaanuaril 2017.

5. Seega kohustab apellatsioonkaebus Euroopa Kohut tegema otsuse energiasolidaarsuse põhimõtte olemasolu ning vajaduse korral selle olemuse ja ulatuse kohta.[5]

I. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

6. ELTL artikli 194 lõikes 1 on sätestatud:

„Siseturu rajamise ja toimimise raames ning pidades silmas vajadust säilitada ja parandada keskkonda, on liidu energiapoliitikal liikmesriikidevahelise solidaarsuse vaimus järgmised eesmärgid:

a) tagada energiaturu toimimine;

b) tagada energiaga varustamise kindlus liidus;

c) edendada energia tõhusat kasutamist ja säästmist ning uute ja taastuvate energiaallikate väljaarendamist ning

d) edendada energiavõrkude sidumist“.

7. Gaasi- ja elektrituru ühiseeskirjad on sätestatud direktiivis 2009/73/EÜ[6]. Selle artikkel 32, mis on identne direktiivi 2003/55 artikliga 18, käsitleb kolmandate isikute juurdepääsu ja näeb ette:

„1. Liikmesriigid tagavad, et rakendatakse ülekande- ja jaotussüsteemidele ning maagaasi veeldusjaamadele kolmandate isikute juurdepääsu süsteem, mis põhineb kõigile vabatarbijatele, sealhulgas tarneettevõtjatele kohaldatavatel avaldatud tariifidel ning mida kohaldatakse objektiivselt ja võrgukasutajate vahel vahet tegemata. Liikmesriigid tagavad, et artikli 39 lõikes 1 osutatud reguleeriv asutus kiidab nimetatud tariifid või nende arvutamise aluseks oleva metoodika heaks enne nende jõustumist vastavalt artiklile 41 ning et need tariifid ja metoodika, kui heaks kiidetakse üksnes metoodika, avaldatakse enne nende jõustumist.

2. Ülekandesüsteemi halduritel peab olema juurdepääs teiste ülekandesüsteemi haldurite võrkudele, kui see on vajalik nende ülesannete, sealhulgas piiriülese gaasiülekandega seotud ülesannete täitmiseks.

3. Käesoleva direktiivi sätted ei takista pikaajaliste lepingute sõlmimist niivõrd, kuivõrd need ei ole vastuolus ühenduse konkurentsiõigusega.“

[5] Energiasolidaarsuse põhimõtte operatiivsuse kinnitamisel võiksid olla tagajärjed liidu energiapoliitika arengule, mis on üha tihedamini vastastikku seotud liidu kliimapoliitikaga, lisaks muudele mõjutustele – geopoliitilistele (mis puutub gaasi tarnimisse Euroopasse Venemaalt ja selle riigiettevõtjalt Gazprom) või majanduslikele mõjutustele (mis puutub Euroopa varustamise gaasijuhtmetesse ja neid käitavatesse ettevõtjatesse).

[6] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv, mis käsitleb maagaasi siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/55/EÜ (ELT 2009, L 211, lk 94, edaspidi „direktiiv 2009/73“), millega tunnistati kehtetuks ja asendati Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2003. aasta direktiiv 2003/55/EÜ maagaasi siseturu ühiseeskirjade kohta ning direktiivi 98/30/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT 2003, L 176, lk 57; ELT eriväljaanne 12/02, lk 230).

8. Direktiivi 2009/73 artiklis 36, mis käsitleb uut infrastruktuuri ja millega asendati direktiivi 2003/55 artikkel 22, on sätestatud:

„1. Maagaasi uue olulise infrastruktuuri, st ühendustorude, maagaasi veeldusjaamade ja gaasihoidlate suhtes võidakse vastava taotluse korral määratud aja jooksul jätta kohaldamata artiklid 9, 32, 33 ja 34 ning artikli 41 lõiked 6, 8 ja 10, kui on täidetud järgmised tingimused:

a) investeering suurendab gaasivarustuse konkurentsi ning parandab varustuskindlust;

b) investeeringul on niisugune riskitase, et seda ei tehtaks, kui nimetatud vabastus ei kehtiks;

c) infrastruktuuri omanik peab olema füüsiline või juriidiline isik, kes on vähemalt õigusliku vormi poolest eraldatud nendest süsteemihalduritest, kelle võrgus seda infrastruktuuri ehitatakse;

d) infrastruktuuri kasutajatelt võetakse tasu; ja

e) vabastus ei kahjusta konkurentsi, maagaasi siseturu tõhusat toimimist ega selle reguleeritud võrgu tõhusat toimimist, millega infrastruktuur ühendatakse.

[…]

3. [Liikmesriigi] reguleeriv asutus võib teha igal üksikjuhul eraldi otsuse lõigetes 1 ja 2 osutatud vabastuse kohta.

[…]

6. Vabastus võib kehtida uue infrastruktuuri või märkimisväärselt suurendatud võimsusega olemasoleva infrastruktuuri kogu võimsuse või selle osa suhtes.

Vabastusotsuse tegemisel kaalutakse iga juhu puhul eraldi, kas on vaja kehtestada vabastuse kestuse ja infrastruktuurile mittediskrimineeriva juurdepääsu tingimused. Kõnealuste tingimuste üle otsustamisel võetakse eelkõige arvesse ehitatavat lisavõimsust ja olemasoleva võimsuse muutmist, projekti tähtaega ja liikmesriigis valitsevaid tingimusi.

[…]

8. Reguleeriv asutus edastab komisjonile kõikide vabastustaotluste koopiad kohe pärast nende saamist. Pädev asutus teatab otsusest viivitamata komisjonile, lisades kogu otsust käsitleva asjakohase teabe. Selle teabe võib komisjonile esitada kokkuvõtlikul kujul, et komisjon saaks teha põhjendatud otsuse. Eelkõige peab teave sisaldama järgmist:

a) üksikasjalikud põhjendused, millele tuginedes reguleeriv asutus või liikmesriik andis vabastuse või ei andnud vabastust, koos viitega lõikele 1, kaasa arvatud selle lõike asjakohasele punktile või asjakohastele punktidele, millel selline otsus põhineb, sealhulgas finantsteave, mis põhjendab vabastust;

b) analüüs, mis on tehtud vabastuse andmise mõju kohta konkurentsile ja maagaasi siseturu tõhusale toimimisele;

c) vabastuse tähtaja põhjendus ja vabastuse saanud maagaasi infrastruktuuri tervikvõimsuses osalemise ulatus;

d) ühendustoruga seotud vabastuse puhul asjaomaste reguleerivate asutustega konsulteerimise tulemused; ning

e) infrastruktuuri panus gaasivarustuse mitmekesistamisse.

9. Kahe kuu jooksul alates teatise saamisele järgnevast päevast, võib komisjon võtta vastu otsuse, millega nõutakse, et reguleeriv asutus muudaks või tühistaks vabastusotsuse. Seda kahekuulist ajavahemikku võib pikendada veel kahe kuu võrra, kui komisjon soovib lisateavet. See täiendav ajavahemik algab lõpliku teabe kättesaamisele järgnevast päevast. Algset kahekuulist ajavahemikku võib pikendada komisjoni ja reguleeriva asutuse ühisel nõusolekul.

[…]

Reguleeriv asutus täidab komisjoni otsuse vabastusotsuse muutmise või tühistamise kohta ühe kuu jooksul ja teatab sellest komisjonile.

[…]“.

9. Pärast vaidluse asjaolude asetleidmist muudeti direktiivi 2009/73 direktiiviga (EL) 2019/692[7].

B. Saksa õigus

10. Saksamaa 7. juuli 2005. aasta elektri- ja gaasivarustuse seaduse (energiamajanduse seadus)[8] asjaoludele kohaldatava redaktsiooni § 28a lõike 1 kohaselt on Bundesnetzagenturil (föderaalne võrguagentuur, Saksamaa; edaspidi „BNetzA“) muu hulgas õigus jätta kolmandate isikute poolt võrgu kasutamist käsitlevad õigusnormid Saksamaa Liitvabariigi ja teiste riikide vaheliste ühenduste suhtes kohaldamata. Selle paragrahvi kohaldamise tingimused vastavad sisuliselt direktiivi 2009/73 artikli 36 lõike 1 kohaldamise tingimustele.

II. Vaidlusaluse otsuse taust

11. Vaidluse tausta on kuni vaidlusaluse otsuseni kirjeldatud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 5–15, mida ma ei pea vajalikuks tervikuna ära tuua. Teen ainult kokkuvõtte asjaoludest, mida ma pean kõige olulisemaks.

12. BNetzA teatas 13. märtsil 2009 komisjonile kahest 25. veebruari 2009. aasta otsusest, millega jäeti gaasijuhtme projekti OPAL piiriülene ülekandevõimsus direktiivi 2003/55 artiklis 18 sätestatud kolmandate isikute juurdepääsu reguleerivate eeskirjade ja artikli 25 lõigetes 2–4 sätestatud tariifikorralduse eeskirjade kohaldamisalast välja.[9]

[7] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2009/73/EÜ, mis käsitleb maagaasi siseturu ühiseeskirju (ELT 2019, L 117, lk 1).

[8] Gesetz über die Elektrizitäts- und Gasversorgung (Energiewirtschaftsgesetz – EnWG) (*BGBl.* 2005 I, lk 1970, 3621).

[9] Need kaks otsust puudutasid vastavalt kahe omaniku osalusi OPALi gaasijuhtmes, mis kuulub äriühingule WIGA Transport Beteiligungs-GmbH & Co (edaspidi „WIGA“; enne W & G Beteiligungs-GmbH & Co. KG; enne Wingas GmbH & Co. KG) 80% ulatuses ja äriühingule E.ON Ruhrgas AG 20% ulatuses. WIGA-d kontrollivad ühiselt OAO Gazprom ja BASF SE. WIGA-le kuuluva OPALi gaasijuhtme osa käitaja äriühing on OPAL Gastransport GmbH & Co. KG (edaspidi „OGT“).

13. Komisjon nõudis 12. juuni 2009. aasta otsusega C(2009) 4694 (edaspidi „algne otsus“) direktiivi 2003/55 artikli 22 lõike 4 kolmanda lõigu (praegu direktiivi 2009/73 artikli 36 lõige 9) alusel, et BNetzA muudaks oma 25. veebruari 2009. aasta otsuseid, lisades neisse teatavad tingimused.

14. BNetzA muutis 7. juulil 2009 oma 25. veebruari 2009. aasta otsuseid, viies need eelmises punktis nimetatud nõuetega vastavusse. BNetzA andis kolmandate isikute juurdepääsu ja tariifikorralduse eeskirjadest vabastuse 22 aastaks.

15. OPALi gaasijuhe võeti kasutusele 13. juulil 2011.[10]

16. Vastavalt algsele otsusele ning BNetzA 25. veebruari 2009. aasta otsustele, mida on muudetud BNetzA 7. juuli 2009. aasta otsustega, tehti OPALi gaasijuhtme ülekandevõimsusele direktiivis 2003/55 kolmandate isikute juurdepääsu ja tariifide kohta sätestatud ühiseeskirjadest teatud tingimustel erand.

17. Praeguse tehnilise struktuuri puhul tarnitakse maagaasi Greifswaldi lähedal asuvasse gaasijuhtme sissevoolupunkti Nord Streami gaasijuhtme kaudu, mida kasutab Gazpromi kontsern gaasi transpordiks Vene maardlatest. Kuna Gazprom ei ole algses otsuses[11] ette nähtud gaasituru liberaliseerimise programmi ellu viinud, ei ole selle gaasijuhtme ülekandevõimsusest reserveerimata 50% suurust osa kunagi kasutatud, mistõttu on kasutuses olnud ainult 50% selle ülekandevõimsusest.

18. OGT, OAO Gazprom ja Gazprom Eksport LLC esitasid 12. aprillil 2013 BNetzA-le taotluse 2009. aastal tehtud vabastusotsust muuta, kuid ei saanud soodsat vastust. Gazprom korraldas 2015. ja 2016. aasta septembris enampakkumised, mis konkurente ei kaasanud, mis andis argumente taotleda uuesti algse otsuse muutmist.[12]

19. NetzA teatas 13. mail 2016 direktiivi 2009/73 artikli 36 alusel komisjonile kavatsusest muuta OGT, OAO Gazpromi ja Gazprom Eksporti taotluse alusel 2009. aastal tehtud vabastusotsust OPALi gaasijuhtme selle osa kohta, mida käitab OGT.[13]

[10] OPALi gaasijuhtme põhjapoolses osas Greifswaldi ja Berliinist lõunasse jääva Groß-Körisi (Saksamaa) sissevoolupunkti vahel on selle ülekandevõimsus 36,5 miljardit kuupmeetrit aastas. Lõunapoolses osas Groß-Körisi ning Brandovis asuva väljavoolupunkti vahel on selle ülekandevõimsus seevastu 32 miljardit kuupmeetrit aastas. Vahe, mis on 4,5 miljardit kuupmeetrit aastas, kavandati müüa Gaspooli äripiirkonnas, mis hõlmab Saksamaa põhja- ja idaosa.

[11] Ridley, A. sõnul „Gazprom refused to provide a gas release programme because it would have resulted in an open auction for gas with third parties. In such an auction, the prices set at market could have been used against Gazprom. For example, customers with long term supply contracts with Gazprom, with price review clauses, could have been incentivised to use the evidence of those auctions to take Gazprom to arbitration to force a reduction in the price they themselves paid for gas. Therefore, Gazprom and its German ally were limited to using no more than half of the pipeline capacity.“ (Ridley, A.: „The ‘principle of solidarity’: OPAL, Nord Stream, and the shadow over Gazprom“, Atlantic Council, 17.10.2019, https://www.atlanticcouncil.org/blogs/energysource/the-principle-of-solidarity-opal-nord-stream-and-the-shadow-over-gazprom/).

[12] Yafimava, K.: „The OPAL Exemption Decision: past, present, and future“, Oxford Institute for Energy Studies, 2017, lk-d 10–13, kättesaadav aadressil https://www.oxfordenergy.org/wpcms/wp-content/uploads/2017/01/The-OPAL-Exemption-Decision-past-present-and-future-NG-117.pdf.

[13] BNetzA kavandatud muudatus seisnes sisuliselt algse otsusega turgu valitsevas seisundis olevate ettevõtjate jaoks võimaliku reserveeritava võimsuse piirangu asendamises OGT kohustusega pakkuda vähemalt 50% tema kasutuses olevast võimsusest ehk 15 864 532 kWh/h (umbes 12,3 miljardit kuupmeetrit aastas) enampakkumisel, sellest 14 064 532 kWh/h (umbes 10,98 miljardit kuupmeetrit aastas) dünaamiliselt jaotatava kindla võimsusena (*feste dynamisch zuordenbare Kapazitäten*, edaspidi „DZK“) ning 1 800 000 kWh/h (umbes 1,38 miljardit kuupmeetrit aastas) vabalt jaotatava kindla võimsusena (*feste frei zuordenbare Kapazitäten*, edaspidi „FZK“) Brandovi väljavoolupunktis. Juhul kui FZK-tüüpi võimsuse nõudlus on kahel järjestikusel aastal suurem kui algul pakutud 1 800 000 kWh/h, peab OGT teatud tingimustel suurendama selliste võimsuste pakkumist kuni maksimaalselt 3 600 000 kWh/h-ni (umbes 2,8 miljardit kuupmeetrit aastas).

III. Vaidlusalune otsus

20. Komisjon võttis 28. oktoobril 2016 direktiivi 2009/73 artikli 36 lõike 9 alusel vastu BNetzA-le adresseeritud vaidlusaluse otsuse.

21. Üldkohus (vaidlustatud kohtuotsuse punktid 16 ja 17) tegi vaidlusaluse otsuse tingimustest järgmise kokkuvõtte:

„[…] Seoses sellise muudatuse eelduseks olevate sisuliste tingimustega leidis komisjon, et uuesti läbivaatamist käsitlevate erinormide puudumisel peavad varem lubatud erandi ulatuse või seda erandit piiritlevate tingimuste osas tehtavad muudatused olema põhjendatud ning et pärast algse vabastusotsuse tegemist aset leidnud muutused faktilistes asjaoludes võivad seejuures olla nimetatud algse otsuse uuesti läbivaatamist õigustavaks põhjuseks.

Sisuliselt kiitis komisjon vaidlustatud otsusega heaks BNetzA kavandatud erandkorra muudatused tingimusel, et neis tehakse mõned muudatused, mis on nimelt järgmised:

– algul tuleb enampakkumisel pakkuda 3 200 000 kWh/h (umbes 2,48 miljardit kuupmeetrit aastas) FZK-tüüpi võimsusi ning 12 664 532 kWh/h (umbes 9,83 miljardit kuupmeetrit aastas) DZK-tüüpi võimsusi;

– enampakkumisele pandavate FZK-tüüpi võimsuste mahtu tuleb järgmisel aastal suurendada, kui nõudlus ühel iga-aastasel enampakkumisel ületab 90% pakutavatest võimsustest, ning teha seda 1 600 000 kWh/h (umbes 1,24 miljardit kuupmeetrit aastas) kaupa kuni ülemmäärani 6 400 000 kWh/h (umbes 4,97 miljardit kuupmeetrit aastas); ja

– ettevõtja või kontsern, kellel on Tšehhi Vabariigis turgu valitsev seisund või kelle kontrolli all on enam kui 50% Greifswaldi saabuvast gaasist, võib FZK-tüüpi võimsuste enampakkumistel pakkumuse teha vaid alghinnaga, mis ei või olla kõrgem Saksamaal asuva Gaspooli äripiirkonnast Tšehhi Vabariiki kulgeva ülekandesüsteemi reguleeritud tariifi keskmisest alghinnast võrreldavatele toodetele samal aastal.“

22. Üldkohus lisas (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 18), et „BNetzA muutis 28. novembril 2016 vastavalt vaidlustatud otsusele oma 25. veebruari 2009. aasta otsusega kehtestatud erandit, mis puudutas seda osa OPALi gaasijuhtmest, mida käitab OGT, sõlmides viimasega avalik-õigusliku lepingu, mis asendab Saksa õiguse kohaselt haldusotsust“.

23. Praktikas soodustas vaidlustatud otsus Gazpromi kontserni kontrolli OPALi gaasijuhtme läbivoolu üle ja samal määral Yamali ja Brotherhoodi[14] gaasijuhtmetest läbivoolu võimalikku vähenemist ning Gazpromi positsiooni tugevdamist Kesk- ja Ida-Euroopa riikide gaasiturgudel.[15]

[14] Brotherhoodi gaasijuhe väljub Venemaalt, läbib Ukraina ja Slovakkia ning siseneb Tšehhi Vabariiki, kust gaasi edastatakse ühendatud gaasijuhtmete kaudu ka teistesse liikmesriikidesse. Gazprom tarnib gaasi ka Yamali gaasijuhtme kaudu, mis läbib Valgevene, siseneb Balti riikidesse, läbib Poolat, siseneb Saksamaale ja jätkub kaugemale.

[15] Ridley, A. sõnul „In December 2016, Gazprom – with the assistance and approval of the German energy regulator – was able to obtain an amendment to the 2009 OPAL exemption from the European Commission. In essence, the cap was lifted. 50 percent of OPAL's capacity would be exempt from third party access and tariff regulation. The rest of the pipeline's capacity would be subject to two auction regimes. However, as Gazprom was dominant in the marketplace, the reality was that Gazprom or Gazprom's allies would take up all the auctioned capacity. In essence, Gazprom was gifted the rest of the capacity by the Commission. The actual operation of the pipeline after December 2016 demonstrated that this is exactly what happened. OPAL wholly became a route for flooding Gazprom-controlled gas from Nord Stream 1, while gas flows through the Ukrainian transit route along the Brotherhood pipeline network fell.“ (Ridley, A. „The 'principle of solidarity': OPAL, Nord Stream, and the shadow over Gazprom“, Atlantic Council, 17. oktoober 2019, https://www.atlanticcouncil.org/blogs/energysource/the-principle-of-solidarity-opal-nord-stream-and-the-shadow-over-gazprom/).

IV. OPALi gaasijuhtmega seotud kohtuvaidlus

24. Vaidlustatud otsus suurendas mõnede gaasiettevõtjate ning Kesk- ja Ida-Euroopa riikide valitsuste kartust, et Gazpromi domineerimine gaasiturul suureneb, mis seletab nende huvi esitada selle otsuse peale tühistamishagi.

25. Seda tegidki Poola gaasioperaator Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo, kes on Yamali-Euroopa gaasijuhtme [16] Poola osa kaasomanik, ja Poola gaasioperaatori Saksamaa tütarettevõtja (PGNiG Supply & Trading GmbH) [17], kuid edutult.

26. Euroopa Kohus jättis apellatsioonimenetluses Üldkohtu vastavad vastuvõetamatuse kohtumäärused muutmata [18].

27. Poola Vabariik esitas lisaks Üldkohtule vaidlusaluse otsuse peale teise tühistamishagi, mille kohta tehti nüüd vaidlustatud kohtuotsus.

V. Poola Vabariigi hagi vaidlusaluse otsuse peale ja apellatsioonkaebus vaidlustatud kohtuotsuse peale

28. Poola Vabariik esitas vaidlusaluse otsuse tühistamise põhjenduseks kuus väidet. Need põhinesid järgmistel alustel: esimene direktiivi 2009/73 artikli 36 lõike 1 punkti a ja ELTL artikli 194 lõike 1 punkti b rikkumisel nende koosmõjus ning solidaarsuse põhimõtte rikkumisel; teine komisjoni pädevuse puudumisel ning direktiivi 2009/73 artikli 36 lõike 1 rikkumisel; kolmas direktiivi 2009/73 artikli 36 lõike 1 punkti b rikkumisel; neljas direktiivi 2009/73 artikli 36 lõike 1 punktide a ja e rikkumisel; viies rahvusvaheliste konventsioonide, millega liit on ühinenud, rikkumisel ning kuues õiguskindluse põhimõtte rikkumisel.

29. Üldkohus nõustus hagi esimese väitega, jättes teiste väidete üle otsustamata, ning tühistas vaidlusaluse otsuse.

30. „Energiasolidaarsuse põhimõtte ulatuse“ analüüsimisel kinnitas Üldkohus, et see põhimõte ei piirdu ainult erakorraliste olukordadega, vaid et see „hõlmab ka liidu ja liikmesriikide üldist kohustust […]“, mistõttu liit ja liikmesriigid „peavad püüdma selle poliitika raames enda pädevust teostades vältida selliste meetmete võtmist, mis võivad mõjutada liidu ja teiste liikmesriikide huve seoses varustuskindluse, varustamise majandusliku ja poliitilise elujõulisuse ja varustusallikate või varustamise mitmekesisusega ning seda selleks, et võtta arvesse nende vastastikust sõltuvust ning faktilist solidaarsust“ [19].

[16] Üldkohus jättis selle ettevõtja tühistamishagi vaidlusaluse otsuse peale kaebeõiguse puudumise tõttu menetlusse võtmata, kuna ta leidis, et vaidlusalune otsus ei puuduta seda ettevõtjat otseselt ega isiklikult ega kujuta endast üldkohaldatavat akti. Üldkohtu 15. märtsi 2018. aasta kohtumäärus Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo *vs.* komisjon (T-130/17, ei avaldata, EU:T:2018:155).

[17] Üldkohus tunnistas 14. detsembri 2017. aasta kohtumääruses PGNiG Supply & Trading *vs.* komisjon (T-849/16, EU:T:2017:924) ka tema hagi vastuvõetamatuks, samuti kaebeõiguse puudumise tõttu.

[18] 4. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo *vs.* komisjon (C-342/18 P, ei avaldata, EU:C:2019:1043) ja 4. detsembri 2019. aasta kohtuotsus PGNiG Supply & Trading *vs.* komisjon (C-117/18 P, ei avaldata, EU:C:2019:1042) ning 4. detsembri 2019. aasta kohtumäärus Poola *vs.* komisjon (C-181/18 P, ei avaldata, EU:C:2019:1041).

[19] Vaidlustatud kohtuotsus (punktid 71–73).

31. Üldkohus nüansseeris eelmiseid kinnitusi, märkides, et „energiasolidaarsuse põhimõtte kohaldamine ei tähenda siiski seda, et liidu energiapoliitika ei tohi ühelgi juhul ühe liikmesriigi energiavaldkonnaga seotud konkreetseid huve negatiivselt mõjutada. Siiski peavad liidu institutsioonid ja liikmesriigid selle poliitika ellu viimisel arvesse võtma nii liidu kui ka erinevate liikmesriikide huve ning huvide konflikti korral neid omavahel kaaluma“ [20].

32. Hinnates, „kas vaidlustatud otsus rikub energiasolidaarsuse põhimõtet“, leidis Üldkohus, et seda põhimõtet ei ole otsuses mainitud ja et komisjon on seda rikkunud, sest:

– „[k]omisjon ei [ole] käsitlenud OPALi gaasijuhtme käitamise korra muutmise mõju konkreetselt Poola varustuskindlusele“ [21];

– „[…] ei nähtu, et komisjon oleks käsitlenud seda, millised tagajärjed võiksid keskpikas perspektiivis olla eelkõige Poola Vabariigi energiapoliitikale sellel, et Nord Stream 1 / OPALi transiiditeele suunatakse ümber üks osa neist gaasimahtudest, mida enne edastati Yamali ja Braterstwo gaasijuhtmete kaudu, või et ta oleks kaalunud omavahel seda mõju ja tema poolt tuvastatud varustuskindluse suurenemist liidu tasandil“ [22].

33. Nendest eeldustest järeldas Üldkohus, et „vaidlustatud otsus on vastu võetud ELTL artikli 194 lõikes 1 sõnastatud energiasolidaarsuse põhimõtet eirates“ [23].

VI. Vaidlustatud kohtuotsusest hilisemad sündmused ja direktiivi (EL) 2019/692 mõju

34. Isegi kui need apellatsioonkaebuse kohta tehtud otsust otseselt ei puuduta, tuleks märkida teatavaid Üldkohtu otsusest hilisemaid sündmusi, mis võivad mõjutada selle kohtuotsuse täitmist.

35. BNetzA täitis 13. septembril 2019 vaidlustatud kohtuotsuse, [24] mis tähendas 2009. aasta algse otsusega kehtestatud piirangute taastamist ja vaidlusaluse otsusega kehtestatud olukorra kaotamist.

36. Selle meetme vahetu mõju näib olevat see, et Gazprom lõpetas OPALi gaasijuhtmel ligikaudu 12 või 13 tuhande kuupmeetri aastas mahu kasutamise, mida ta kompenseerib Ukrainat läbivate gaasitorujuhtmete suurema läbivooluga. [25]

[20] *Ibidem*, punkt 77.

[21] *Ibidem*, punkt 81.

[22] *Ibidem*, punkt 82.

[23] *Ibidem*, punkt 83.

[24] „Bundesnetzagentur orders immediate implementation of OPAL judgment of European Court“, www.bundesnetzagentur.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/EN/2019/20190913_Opal.html.

[25] Konkreetselt sõlmisid Gazprom ja Naftogaz Ukrainy 30. detsembril 2019 lepingud Vene gaasi transiidi kohta Ukraina kaudu aastatel 2020–2024 mahus 65 mld kuupmeetrit ja 40 mld kuupmeetrit aastas ajavahemikus 2021–2024 (ehk kokku 225 mld kuupmeetrit) koos sätetega vajaduse korral täiendavate mahtude saatmiseks. Vt selle kohta Pirani, S., ja Sharples, J.: „The Russia-Ukraine gas transit deal: opening a new chapter“, *Energy Insight: 64*, Oxford Institute for Energy Studies, veebruar 2020, kättesaadav aadressil https://www.oxfordenergy.org/wpcms/wp-content/uploads/2020/02/The-Russia-Ukraine-gas-transit-deal-Insight-64.pdf.

37. Vaidlustatud kohtuotsuse doktriin võib mõjutada ka teiste gaasijuhtmete asjaolusid, nagu Nord Stream 2 ja selle maapealne pikendus EUGAL [26] ning gaasijuhe Turk Stream II. [27] Kui Üldkohtu põhiseisukohta energiasolidaarsuse põhimõtte kohta kinnitatakse, võib Gazpromil ja tema liitlastest ettevõtjatel olla rohkem raskusi saada ajutist vabastust liidu eeskirjade kohaldamisest (millega nähakse ette gaasivoogude täielik liberaliseerimine) gaasijuhtme Nord Stream 2 suhtes, mille suhtes on samuti kohtuvaidlus Euroopa Kohtu menetluses pooleli. [28]

38. Tuleks lisaks meelde tuletada, et direktiiviga 2019/692 muudeti direktiivi 2009/73, et (vastavalt põhjendusele 3) „kõrvaldada maagaasi siseturu väljakujundamise takistused, mis tulenevad sellest, et liidu turueeskirju ei kohaldata kolmandatesse riikidesse viivatele ja sealt tulevatele gaasi ülekandetorudele. Käesoleva direktiiviga tehtavate muudatuste eesmärk on tagada, et vähemalt kahte liikmesriiki ühendavatele gaasi ülekandetorudele kohaldatavaid õigusnorme kohaldatakse liidu piires ka kolmandatesse riikidesse viivatele ja sealt tulevatele gaasi ülekandetorudele“ [29].

39. Erandina sellest liberaliseerimisest lisas direktiiv 2019/692 direktiivile 2009/73 artikli 49a lõike 1, mis lubab teha vabastusi liikmesriigi ja kolmanda riigi vaheliste gaasi ülekandetorude suhtes, mille ehitamine on lõpetatud enne 23. maid 2019. [30]

40. Äriühingud Nord Stream ja Nord Stream 2 esitasid direktiivi 2019/692 peale tühistamishagi, kuid Üldkohus tunnistas nende hagid vastuvõetamatuks, kuna neil puudub kaebeõigus, arvestades et see direktiiv ei puuduta neid otseselt ja isiklikult, sest see vajab riigisiseseid ülevõtmismeetmeid. [31]

[26] Gaasijuhe Nord Stream 2 koosneb kahest juhtmest ja võimaldab viia gaasi Vyborgist (Venemaa) kuni Lubminini (Saksamaa) Greifswaldi (Saksamaa) lähedal. Kui gaas on jõudnud Saksamaa territooriumile, edastatakse Nord Stream 2 kaudu kanaliseeritud gaasi maapealse gaasijuhtmega ENEL ja äsja ehitatud gaasijuhtmega EUGAL, mille mõlema suhtes kohaldatakse direktiivi 2009/73 alusel õigusnorme Saksamaal.

[27] Vt Pirani, S., Sharples, J., Yafimava, K., ja Yermakov, V. analüüs: „Implications of the Russia-Ukraine Gas Transit Deal for Alternative Pipeline Routes and the Ukrainian and European markets“, *Energy Insight: 65*, Oxford Institute for Energy Studies, märts 2020, kättesaadav aadressil https://www.oxfordenergy.org/wpcms/wp-content/uploads/2020/03/Insight-65-Implications-of-the-Russia-Ukraine-gas-transit-deal-for-alternative-pipeline-routes-and-the-Ukrainian-and-European-markets.pdf.

[28] Vt käesoleva ettepaneku 31. joonealune märkus.

[29] Direktiivi 2009/73 artikli 2 punktis 17 on muudetud redaktsioonis nüüd ette nähtud, et mõiste „ühendustoru“ ei tähista mitte ainult „[mis tahes] ülekandetoru, mis ületab kas maa või õhu kaudu liikmesriikide vahelist piiri ja mille otstarve on ühendada kõnealuste liikmesriikide siseriiklikke ülekandevõrke“, vaid ka „liikmesriigi ja kolmanda riigi vahelist [mis tahes] ülekandetoru kuni liikmesriikide territooriumini või kõnealuse liikmesriigi territoriaalmereni“.

[30] Direktiivi 2019/692 artikli 49a lõikes 1 on konkreetselt märgitud, et „[k]ui tegemist on liikmesriigi ja kolmanda riigi vaheliste gaasi ülekandetorudega, mille ehitamine on lõpetatud enne 23. maid 2019, võib liikmesriik, kus asub ülekandetoru esimene [selle] liikmesrii[gi] võrgus olev ühenduspunkt, otsustada teha erandi [direktiivi 2009/73 teatavatest sätetest] tema territooriumil ja territoriaalmeres asuva gaasi ülekandetoru lõikude osas objektiivsetel põhjustel, näiteks tehtud investeeringu tagasiteenimise võimaldamiseks või varustuskindluse kaalutlustel, tingimusel et erand ei kahjusta konkurentsi, maagaasi siseturu tõhusat toimimist ega gaasi varustuskindlust liidus“. Artikli 49a lõikes 1 on samuti märgitud, et seda liiki erand peab olema „ajaliselt piiratud, kestusega kuni 20 aastat, objektiivselt põhjendatud, pikendatav, kui see on õigustatud, ning võib olla seotud tingimustega, mis aitavad kaasa eespool nimetatud tingimuste saavutamisele“, ja teiseks, et „[e]randit ei kohaldata ülekandetorudele liikmesriigi ja sellise kolmanda riigi vahel, kes on kohustatud [muudetud direktiivi 2009/73] oma õigusesse üle võtma ja kes kohaldab seda tõhusalt oma õiguskorras vastavalt liiduga sõlmitud kokkuleppele“.
Direktiiviga 2019/692 muudeti lisaks direktiivi 2009/73 artiklit 36, mille lõike 1 punktis e nähti ette, et selle normi alusel uutele olemasolevatele infrastruktuuridele antav vabastus ei tohi muu hulgas kahjustada „liidu maagaasi varustuskindlust“.

[31] Üldkohtu 20. mai 2020. aasta kohtumäärused Nord Stream *vs.* parlament ja nõukogu (T-530/19, EU:T:2020:213); ja Nord Stream 2 *vs.* parlament ja nõukogu (T-526/19, EU:T:2020:210), mille peale on esitatud apellatsioonkaebus kohtuasjas C-348/20 P, Nord Stream 2 *vs.* parlament ja nõukogu, milles on menetlus veel pooleli.

41. BNetzA jättis Nord Stream 2 direktiivi 2009/73 (uue) artikli 49a alusel esitatud vabastustaotluse 15. mail 2020 rahuldamata. Keeldumine põhines asjaolul, et gaasijuhtme füüsiline ehitamine ei olnud 23. maiks 2019 veel lõpetatud, ja lisaks asjaolul, et liidu seadusandja soovis taotleja artiklis 49a sätestatud vabastuskorra kohaldamisalast välja jätta. [32]

42. Teine asjaolu, mis mõjutab OPALi gaasijuhtmega seotud kohtuvaidlusi, on Maailma Kaubandusorganisatsiooni (edaspidi „WTO“) vaekogu 10. augusti 2018. aasta aruanne, [33] mis koostati vaidluses, milles Venemaa vaidlustas liidu maagaasi turustamist käsitlevate õigusnormide mitme elemendi kooskõla WTO õigusega. Nende elementide hulgas oli direktiivi 2009/73 artiklis 36 sätestatud vabastuste korra kohaldamine OPALi gaasijuhtmele.

43. WTO vaekogu jättis suurema osa Venemaa nõuetest rahuldamata. Vaekogu leidis siiski, et algses (2009. aasta) otsuses seatud kaks OPALi gaasijuhtme tingimust, see tähendab võimsuse 50% ülempiir (mis piirab ülekandevõimsuse eraldamist Gazpromile ja temaga seotud ettevõtjatele) ning gaasi loovutamise kava, mis kohustab Gazpromi ja tema sidusettevõtjaid selle limiidi ületamiseks loovutama 3 miljardit kuupmeetrit gaasi aastas, on vastuolus 1994. aasta üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe (GATT) artikli XI lõikega 1.

44. Venemaa väitis, et need tingimused tekitavad *de facto* imporditud gaasi mahu koguselise piirangu. WTO vaekogu tõdes, et need kärbivad konkurentsivõimalusi Vene maagaasi importimiseks Euroopa Liitu. [34]

45. Euroopa Liit teatas WTO vaidluste lahendamise organile 21. septembril 2018 oma otsusest vaekogu aruandes käsitletud teatavate õigus- ja tõlgendamisküsimuste suhtes edasi kaevata. [35] WTO apellatsioonikogu blokeerimine seetõttu, et liikmesusi ei ole uuendatud, ei ole võimaldanud hetkel selles asjas otsust teha.

46. Vaidlusalune otsus võib tähendada Nord Streami / OPALi gaasijuhtmele kohaldatava korra võimalike WTO õigusega kokkusobimatuse tegurite peaaegu täielikku kõrvaldamist. Kuna aga Üldkohus selle otsuse tühistas, siis kohaldatakse uuesti algse (2009. aasta) otsuse vabastamiskorda, mis tunnistati 1994. aasta GATT-i XI artikli lõikega 1 vastuolus olevaks. Seega võib osutuda vajalikuks hinnata leitud lahenduse võimalikku kollisiooni WTO õigusega.

VII. Menetlus Euroopa Kohtus

47. Saksamaa Liitvabariik palub apellatsioonkaebuses Euroopa Kohtul:

– tühistada Üldkohtu 10. septembri 2019. aasta otsus kohtuasjas T-883/16;

– saata kohtuasi T-883/16 Üldkohtule tagasi;

[32] BNetzA 15. mai 2020. aasta otsus BK7-20-004, kättesaadav aadressil https://www.bundesnetzagentur.de/DE/Beschlusskammern/1_GZ/BK7-GZ/2020/BK7-20-0004/BK7-20-0004_Beschluss_EN_download.pdf?_blob=publicationFile&v=3.

[33] Juhtum WT/DS476/R, Euroopa Liit ja selle liikmesriigid – Mitmesugused energiasektori meetmed. Teavet selle vaidluse kohta leiab WTO veebisaidilt.

[34] *Op. cit.*, eelkõige punktid 7.1000–7.1003. Vt Pogoretsky, V., ja Talus, K. analüüs: „The WTO Panel Report in EU-Energy Package and its implications for the EU's gas market and energy security“, *World Trade Review*, 2020, nr 4, lk-d 531–549.

[35] WTO vaekogu otsuses ei võeta arvesse, et OPALi gaasijuhtme võimsuste loovutamise kava oleks võimaldanud Gazpromil kasutada kogu gaasijuhtme ülekandevõimsust, kuigi selleks oleks ta pidanud enampakkumisele panema peaaegu poole edastatud maagaasist, mida ta aga vältis, ilmselt seetõttu, et ta ei olnud sellest huvitatud, nagu ma juba selgitasin.

– otsustada kohtukulude kandmine edaspidi.

48. Poola Vabariik palub Euroopa Kohtul:

– jätta apellatsioonkaebus põhjendamatuse tõttu tervikuna rahuldamata ja tunnistada kolmas apellatsioonkaebuse väide vastuvõetamatuks;

– mõista kohtukulud välja Saksamaa Liitvabariigilt.

49. Läti Vabariik ja Leedu Vabariik paluvad Euroopa Kohtul apellatsioonkaebus rahuldamata jätta.

50. Kohtuistungil teatas komisjon, et ta pooldab esimese väitega nõustumist.

51. Oma apellatsioonkaebuse põhjenduseks esitab Saksamaa Liitvabariik viis väidet, millest esimene ja teine väide puudutavad sisuliselt energiasolidaarsuse põhimõtet ja selle kohaldamata jätmist vaidlusaluses otsuses. Kolmas, neljas ja viies väide (mis esitatakse juhul, kui Euroopa Kohus peab seda põhimõtet kohaldatavaks) kritiseerivad asjaolu, et Üldkohus leidis, et komisjon ei võtnud energiasolidaarsuse põhimõtet arvesse.

VIII. Esimene apellatsioonkaebuse väide: energiasolidaarsuse põhimõte ei ole õiguslikku laadi

A. Sissejuhatus

52. Enne selle apellatsioonkaebuse väite kohta seisukoha võtmist on minu arvates kohane analüüsida solidaarsuse õiguslikku suhestatust liidu õiguses ja selle kajastumist energiapoliitika õigusnormides.

1. Solidaarsus liidu esmases õiguses

53. Viiteid solidaarsusele on peale ELTL artikli 194 teistes liidu esmase õiguse, nii EL lepingu kui ka EL toimimise lepingu normides.

54. EL lepingus on seda mõistet nimetatud preambulis („Soovides süvendada oma rahvaste vahelist *solidaarsust*, samal ajal austades nende ajalugu, kultuuri ja traditsioone“). Seda on nimetatud ka selle lepingu artiklis 2 liidu liikmesriikide ühiseid väärtusi jagava ühiskonna ühe tunnusena [36] ja artiklis 3, kus on sätestatud, et „[l]iit edendab majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust ja liikmesriikide vahelist *solidaarsust*“ (lõige 3). [37]

[36] Väärtused, millel liit põhineb, on „liikmesriikide ühised väärtused ühiskonnas, kus valitsevad pluralism, mittediskrimineerimine, sallivus, õiglus, *solidaarsus* ning naiste ja meeste võrdõiguslikkus“ (originaalis kursiivita).

[37] Originaalis kursiivita. ELL artikkel 3 sisaldab ka „põlvkondade solidaarsust“ (lõige 3) ja „rahvaste solidaarsust ja vastastikust austust“ (lõige 5).

55. ELL artikli 21 lõikes 1 on sätestatud solidaarsus liidu välistegevuse ühe juhtpõhimõttena. Ühist välis- ja julgeolekupoliitikat käsitlevate erisätete hulgas on ELL artikli 24 lõigetes 2 ja 3 juttu liikmesriikide „vastastikusest poliitilisest solidaarsusest“. [38]

56. Mis EL toimimise lepingusse puutub, siis selle artikli 67 lõige 2 seostab varjupaiga, sisserände ja välispiiril tehtava kontrolli ühise poliitika liikmesriikidevahelise *solidaarsusega*, mida kinnitab ELTL artikkel 80. [39]

57. Majanduspoliitika vallas sisaldavad ka ELTL artikli 122 lõiked 1 ja 2 sõnaselget viidet liikmesriikidevahelise *solidaarsuse vaimule*. [40] *Solidaarsuse vaimule* apelleerivad ka ELTL artikli 194 lõige 1, mida käsitleb kohtuvaidlus, ja ELTL artikkel 222. [41]

58. Euroopa Liidu põhiõiguste harta IV jaotisesse kuulub *solidaarsuse* pealkirja all rida õigusi sotsiaal- ja töövaldkonnas (artiklid 27–34), tervishoiu, üldist majandushuvi pakkuvate teenuste kättesaadavuse, keskkonnakaitse või tarbijakaitse valdkonnas (artiklid 35–38).

59. Lisaks nendele on teisi esmase õiguse norme, mille aluseks on solidaarsus. Nii on see euroalasse mittekuuluvatele riikidele liidu finantsabi andmise mehhanismi (ELTL artikkel 143) või majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust käsitlevate sätete puhul (ELTL artiklid 174–178).

60. Sellest sätete kogumist on siiski raske järeldada täielikku ja kõikehõlmavat solidaarsuse mõistet liidu õiguses. See on mõiste, mis seondub nii horisontaalsete suhetega (liikmesriikide vahel, institutsioonide, rahvaste või põlvkondade vahel ning liikmesriikide ja kolmandate riikide vahel) kui ka vertikaalsete suhetega (liidu ja selle liikmesriikide vahel) eri valdkondades. [42]

61. Vastupidi, tuleb rõhutada, et solidaarsus avaldub liidu esmases õiguses sellises järgus, mida võiks pidada sisuliselt põhiseaduslikuks, *väärtusena* (ELL artikkel 2) ja *eesmärgina* (ELL artikkel 3), mida liit peab edendama. Samamoodi peab see üha intensiivsemalt inspireerima liidu enda poliitilisi ja majanduslikke otsuseid. [43]

62. Teatavates eespool ära toodud EL toimimise lepingu sätetes on juttu „solidaarsuse vaimust“, samas kui teistes kasutatakse otse väljendit „solidaarsuse põhimõte“ (ELTL artikkel 80).

[38] Selle sätte lõikes 2 on sätestatud, et „[l]iit teostab, kujundab ning viib […] ellu ühist välis- ja julgeolekupoliitikat, mis põhineb liikmesriikide vastastikuse poliitilise solidaarsuse arendamisel“. Lõikes 3 on ette nähtud, et „[l]iikmesriigid toetavad aktiivselt ja tingimusteta liidu välis- ja julgeolekupoliitikat lojaalsuse ja vastastikuse solidaarsuse vaimus […]. Liikmesriigid teevad koostööd, et süvendada ja arendada oma vastastikust poliitilist solidaarsust“.

[39] Selles poliitikas ja selle rakendamisel „juhindutakse solidaarsuse ning vastutuse, sealhulgas finantskoormuse liikmesriikide vahelise õiglase jagamise põhimõtetest. Käesoleva peatüki põhjal vastu võetud liidu õigusaktides sisalduvad vajaduse korral asjakohased meetmed nimetatud põhimõtete rakendamiseks“.

[40] Selle sätte lõige 1 lubab liidul „liikmesriikide vahelises *solidaarsuse* vaimus kehtestada majanduslikule olukorrale vastavad meetmed, eriti kui tekib tõsiseid raskusi teatud toodetega varustamisel, eelkõige energeetika valdkonnas“. Vastavalt lõikele 2 võib liit anda liikmesriigile finantsabi, „[k]ui mõni liikmesriik on raskustes või kui tal on tõsine oht sattuda suurtesse raskustesse, mida põhjustavad loodusõnnetused või temast olenematud erandlikud juhtumid“.

[41] „Kui liikmesriiki tabab terrorirünnak või kui ta langeb loodusõnnetuse või inimtegevusest tingitud õnnetuse ohvriks, tegutsevad liit ja selle liikmesriigid üheskoos solidaarselt“.

[42] Vt solidaarsusest üldise ja valdkondadevahelise ülevaate kohta liidu õiguses Coman, R., Fromont, L., ja Weyembergh, A. (toim) teos: *Les solidarités européennes. Entre enjeux, tensions et reconfigurations*, Bruylant, Bruxelles, 2019.

[43] Võimalik, et 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku ja Euroopa Liidu taasterahastu (Next Generation EU) heakskiitmine 10. ja 11. detsembri 2020. aasta Euroopa Ülemkogul tähendab liidu kogu ajaloo kõige suuremat arengut solidaarsuse osas. Esimest korda võtab liit võlgu, püüdes hankida raha kapitaliturgudel, et rahastada ulatuslike toetuste ja laenudega liikmesriikide majanduslikku taastumist, olenevalt sellest, kuidas on COVID-19 neid mõjutanud.

63. Võtmeküsimus on see, kas solidaarsus on õiguslik põhimõte, ning kui on, siis mis laadi ja millise ulatusega see on. Teine võimalus oleks, et see mõiste on puhtalt sümboolse väärtusega, millel puudub reguleeriv jõud.

64. Õiguskirjanduse seisukohast tekib vaidlus nende, kes ei tunnista solidaarsuse õiguspõhimõtte (või vähemalt õiguse üldpõhimõtte) staatust,[44] ja nende isikute vahel, kes väidavad, et sellel on põhiseadusliku või struktuurilise põhimõtte[45] või õiguse üldpõhimõtte staatus, mis on tihedalt seotud lojaalse koostöö põhimõttega[46], mille piirid on paremini määratletud.

2. Solidaarsus Euroopa Kohtu kohtupraktikas

65. Euroopa Kohus on solidaarsuse põhimõtet oma kohtupraktikas kasutanud, kuid seda üldiselt piiritlemata. Tavaliselt on ta seda teinud kohtuvaidlustes, milles vaieldakse selle põhimõttega vastuolus olevate riiklike meetmete üle.

66. Nii oli see algul riigiabi kohtuasjas, mis lahendati kohtuotsusega komisjon *vs*. Prantsusmaa[47] või ühes teises hilisemas kohtuasjas, mis lahendati kohtuotsusega komisjon *vs*. Itaalia,[48] mis käsitles liidu põllumajanduspoliitika eeskirjade rikkumist. Selles viimases kinnitas Euroopa Kohus, et „selle solidaarsuskohustuse rikkumine, mille liikmesriigid on endale võtnud ühendusse astumisega, kõigutab ühenduse õiguskorra aluseid“.

67. Ka tootjatevahelist solidaarsust on mainitud mõnes kohtuotsuses, et õigustada liidu õigusnormidega kehtestatud koormuse ja tasuvuse jaotamist, ilma et seda oleks siiski määratletud õiguse üldpõhimõttena,[49] ning teistes kohtuotsustes liidu kodakondsuse ja sotsiaalmeetmete kohta, ehkki piiratult. Seda mõistet ei ole vähemalt sõnaselgelt kasutatud kohtuotsustes, mis puudutavad 2008. aasta majanduskriisi järgseid finantsabimeetmeid.[50]

68. Valdkond, milles tuleb esile solidaarsuse mõiste kasutamine Euroopa Kohtu poolt EL toimimise lepingu ühe artikli tõlgendamise võtmeelemendina, on sisserände-, varjupaiga- ja piirikontrolli poliitika valdkond (ELTL artikkel 80).

[44] Van Cleynenbreugel, P., viitab solidaarsusele kui „a background inspirational value for EU law and policy initiatives, without, however, being fundamentally guiding as a legal principle […]“ (Van Cleynenbreugel, P.: „Typologies of solidarity in EU law: a non-shifting landscape in the wake of economic crise“, Biondi, E., Dagilyté, E., ja Küçük, E. (toim) teoses: *Solidarity in EU Law. Legal principle in the making*, Edward Elgar, Cheltenham, 2018, lk-d 25 ja 36. Dagilyté, E.: „Solidarity: a general principle of EU law? Two variations on the solidarity theme“, Biondi, E., Dagilyté, E., ja Küçük, E. (toim) teoses: *op. cit*., lk 62, omakorda kinnitab: „although solidarity is inherent in the EU legal order as a foundational value, it cannot (yet) be defined as a general principle of EU law“.

[45] Levade, A.: „La valeur constitutionnelle du principe de solidarité“, Boutayeb, C. (juh) teoses: *La solidarité dans l'Union européenne: éléments constitutionnels et matériels*, Dalloz, Paris, 2011, lk 41 jj; Ross, M.: „Solidarity: A new constitutional paradigm for the EU?“, Ross, M., ja Borgmann-Prebil, Y. (toim) teoses: *Promoting Solidarity in the European Union*, Oxford University Press, Oxford, 2010, lk-d 23–45.

[46] Berrandane, A.: „Solidarité, loyauté dans le droit de l'Union européenne“, Boutayeb, C. (juh) teoses: *La solidarité dans l'Union européenne: éléments constitutionnels et matériels*, Dalloz, Pariis, 2011, lk 55 jj.

[47] 10. detsembri 1969. aasta kohtuotsus (6/69 ja 11/69, ei avaldata, EU:C:1969:68, punkt 16).

[48] 7. veebruari 1973. aasta kohtuotsus (39/72, EU:C:1973:13, punkt 25).

[49] 22. jaanuari 1986. aasta kohtuotsus Eridania zuccherifici nazionali jt (250/84, EU:C:1986:22, punkt 20); 29. septembri 1987. aasta kohtuotsus Fabrique de fer de Charleroi ja Dillinger Hüttenwerke *vs*. komisjon (351/85 ja 360/85, EU:C:1987:392, punkt 21) ja 11. mai 2000. aasta kohtuotsus Gascogne Limousin viandes (C-56/99, EU:C:2000:236, punktid 40 ja 42).

[50] Viitan analüüsile, mille tegi Küçük, E.: „Solidarity in EU law: an elusive political statement or a legal principle with substance?“ Biondi, A.; Dagilyté, E., ja Küçük, E. (toim) teoses: *Solidarity in EU Law. Legal principle in the making*, Edward Elgar, Cheltenham, 2018, lk-d 56–60.

69. Nimelt viitas Euroopa Kohus sõnaselgelt solidaarsuse põhimõttele, kui ta pidi otsustama rahvusvahelise kaitse taotlejate kvootide liikmesriikide vahel jaotamise üle.[51] Olles tuvastanud, et „ELTL artikli 80 kohaselt juhindutakse liidu varjupaigapoliitikas sellest põhimõttest [solidaarsuse põhimõttest]“,[52] tegi ta sellest olulised õiguslikud järeldused, sel määral, et see määras selles valdkonnas kohustusi rikkunud liikmesriikide vastu komisjoni esitatud hagide rahuldamise.

70. Kokkuvõtlik kohtupraktika analüüs näitab, et isegi kui solidaarsuse põhimõttel on erinevaid tahke ja konkreetsustasemeid, võimaldab selle kui Euroopa integratsiooniprotsessi[53] väärtuse ja eesmärgi tähtsus esmases õiguses anda sellele tähenduse, mis võib tekitada õiguslikke tagajärgi.

71. Sellest kohtupraktikast tuleneva lähenemisviisi aluseks on teatav aluslepingute normatiivse jõu kontseptsioon: selle sätetel on mis tahes põhiseadusjärgu õigusnormi otstarve ja sellel, kelle ülesanne on neid tõlgendada (viimases astmes Euroopa Kohus), tuleb eristada neile omast imperatiivset sisu.

72. Tõsi on, et solidaarsuse põhimõtte erisugused avaldumisviisid raskendavad selle kohaldamist kõikides liidu pädevusvaldkondades ühesuguse suhestatuse või intensiivsusega. Rõhutan siiski, et miski ei takista seda, et mõnes nendest pädevusvaldkondadest tunnustatakse selle võimalikkust liidu vastava tegevuse „juhtpõhimõttena“, mis kajastub selle õiguslikus mõjususes.

73. Nii on see solidaarsuse põhimõtte puhul varjupaigapoliitika valdkonnas ja minu arvates peab see olema samamoodi ka energiapoliitika valdkonnas.

3. Energiasolidaarsuse põhimõte

74. ELTL artikli 194 lõige 1 kinnitab, et:

„[…] liidu energiapoliitikal [on] liikmesriikide vahelise solidaarsuse vaimus järgmised eesmärgid:

a) tagada energiaturu toimimine;

b) tagada energiaga varustamise kindlus liidus;

c) edendada energia tõhusat kasutamist ja säästmist ning uute ja taastuvate energiaallikate väljaarendamist ning

d) edendada energiavõrkude sidumist.“

[51] 2. aprilli 2020. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola, Ungari ja Tšehhi Vabariik (rahvusvahelise kaitse taotlejate ajutise ümberpaigutamise mehhanism) (C-715/17, C-718/17 ja C-719/17, EU:C:2020:257, punktid 80 ja 181). Ka 6. septembri 2017. aasta kohtuotsus Slovakkia ja Ungari *vs.* komisjon (C-643/15 ja C-647/15, EU:C:2017:631, punkt 291).

[52] 2. aprilli 2020. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Poola, Ungari ja Tšehhi Vabariik (rahvusvahelise kaitse taotlejate ajutise ümberpaigutamise mehhanism) (C-715/17, C-718/17 ja C-719/17, EU:C:2020:257) punktid 80 ja 181: „[…] kuna otsused 2015/1523 ja 2015/1601 võeti vastu ELTL artikli 78 lõike 3 alusel, et aidata Kreeka Vabariigil ja Itaalia Vabariigil paremini toime tulla hädaolukorraga, mis tekkis kolmandate riikide kodanike ootamatu sissevoolu tõttu nende territooriumile, siis tuleb nendes otsustes ette nähtud ajutiste meetmetega kaasnev koormus põhimõtteliselt jagada kõigi teiste liikmesriikide vahel vastavalt solidaarsuse ja vastutuse liikmesriikide vahel õiglaselt jagamise põhimõttele, millest ELTL artikli 80 kohaselt juhindutakse liidu varjupaigapoliitikas.“

[53] Kohtujurist Sharpston kinnitas oma 31. oktoobri 2019. aasta ettepanekus liidetud kohtuasjades komisjon *vs.* Poola, Ungari ja Tšehhi Vabariik (rahvusvahelise kaitse taotlejate ajutise ümberpaigutamise mehhanism) (C-715/17, C-718/17 ja C-719/17, EU:C:2019:917, punkt 253), et „[s]olidaarsus on Euroopa projekti südameveri“.

75. ELTL artikkel 194 lisati Lissaboni lepinguga õigusliku alusena liidu energiaalase pädevuse rakendamiseks. [54]

76. „Solidaarsuse vaim“ peab olema liidu energiapoliitika eesmärkides läbiv ja soodustama selle poliitika arengut. Seda silmas pidades ei saa energiasolidaarsust määratleda lihtsalt energiajulgeolekuna (või „elektrivarustuskindlusena“), mis on vaid üks selle avaldumisvormidest. [55]

77. Solidaarsus on kõikide teiste liidu energiapoliitika eesmärkide aluseks, koondades neid kokku ja muutes need sidusaks. Näiteks

– mis puutub „energiaturu toimimisse“, mis peab kaasa aitama varustamisele liikmesriikides konkurentsi parimatel tingimustel;

– mis puutub energia siseturu loomiseks olulise tähtsusega „energiavõrkude vastastikuse sidumise“ soodustamisse;

– mis puutub „energiatõhususse ja energiasäästmisesse“ ning „uute ja taastuvate energiaallikate arendamisse“, mis võimaldavad suuremat energiasolidaarsust liikmesriikide vahel, mis on kooskõlas parema keskkonnakaitsega.

78. Energiasolidaarsuse vaimu lisamist esmase õiguse teksti on nüansseeritud EL lepingule ja EL toimimise lepingule lisatud deklaratsiooniga nr 35, mille kohaselt „[k]onverents on seisukohal, et artikkel 194 ei mõjuta liikmesriikide õigust rakendada energiavarustuse tagamiseks vajalikke meetmeid artiklis 347 sätestatud tingimuste kohaselt“. See deklaratsioon tähendas tegelikult riigi suveräänsuse kaitset energeetika valdkonnas, mis lisandus ELTL artikli 194 lõike 2 teisest lõigust tulenevale kaitsele. [56]

79. Nende riigi suveräänsuse tagatiste lisamine liidu energiaalase pädevuse arengu vastu esmase õiguse normide abil on paremini mõistetav alates solidaarsuse põhimõttest inspireeritud liidu energiapoliitika sätestamisest, samuti konkreetse sätestamisega esmases õiguses. Selle põhimõtte õiguspärasus näib mulle sama vaieldamatu kui selle kohandamiseks kehtestatud riigi suveräänsuse tagatiste õiguspärasus.

80. Euroopa Kohus oli enne tunnistanud, et riigi energiaga varustamise kindlus on üldisest huvist tulenev ülekaalukas põhjus, [57] mis on hõlmatud riigi julgeolekuga (liikmesriikide ainupädevus ELL artikli 4 lõike 2 kohaselt).

[54] Näib, et Balti riigid ning Kesk- ja Ida-Euroopa riigid avaldasid survet, et lisada viide solidaarsusele pärast gaasivarustuse lakkamise ohtu Venemaa ja Ukraina vahelise kriisi tagajärjel 2006. aastal. Vt Andoura, S.: „La solidarité énergétique en Europe: de l’indépendance à l’interdépendance“, *Notre Europe*, juuli 2013, lk-d 33–35.

[55] Kohtuistungil tunnistasid Saksamaa Liitvabariik ja komisjon seda.

[56] Selle artikli kohaselt liidu õigusnormid „ei mõjuta liikmesriigi õigust määrata kindlaks oma energiavarude kasutustingimusi, tema valikuid erinevate energiaallikate vahel ning tema energiavarustuse üldstruktuuri, ilma et see piiraks artikli 192 lõike 2 punkti c kohaldamist“. 22. septembri 2020. aasta kohtuotsuses Austria *vs.* komisjon (C-594/18 P, EU:C:2020:742, punktid 48 ja 49) leitakse, et selle õigusnormi alusel on tuumaenergia valimine liikmesriikide pädevuses.

[57] 10. juuli 1984. aasta kohtuotsus Campus Oil jt (72/83, EU:C:1984:256, punktid 34 ja 35) ja 4. juuni 2002. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Belgia (C-503/99, EU:C:2002:328, punkt 46).

81. Vaatamata nendele riigi suveräänsuse tagatistele energia valdkonnas, on liit järk-järgult arendanud oma energiapoliitikat teisese õiguse normidega, milles on energiasolidaarsuse tähtsus kasvanud. Lisaks on sellele hoogu antud komisjoni strateegias energialiidu rajamiseks,[58] mille alusel on hiljuti vastu võetud liidu õigusnormid maagaasituru kohta.

82. Nende turgude tehniliste ja majanduslike tunnuste tõttu on solidaarsuse põhimõtte järgimine esmatähtis selleks, et liidu energiapoliitika saaks saavutada oma eesmärgid, mis on praegu üha enam seotud keskkonnakaitsega.[59]

83. Konkreetselt võib riikidevahelise ja kolmandate riikidega gaasiinfrastruktuuri arendamist pidada liikmesriikidevahelise energiasolidaarsuse võimaldamiseks hädavajalikuks, mistõttu on liit neid infrastruktuure aktiivselt edendanud.[60]

84. Solidaarsuse põhimõtte väljendused kehtivates õigusnormides on sellest ja teistest perspektiividest muu hulgas järgmised.

– Määrus (EL) 2017/1938,[61] millega asendati määrus (EL) nr 994/2010.[62] Viimati nimetatud määruses oli ette nähtud mehhanism, kuidas reageerida maagaasi tarnimise kriisidele erakorraliste meetmetega, mille eest oli lõplik vastutus liikmesriikidel.[63] Seda mehhanismi muudeti määrusega 2017/1938[64] paremaks, suurendades nii energiasolidaarsuse põhimõtte tõhusust.[65]

– Määrus (EL) 2019/452,[66] millega kehtestatakse liikmesriikidevaheline ning liikmesriikide ja komisjoni vaheline koostöösüsteem, mistõttu liikmesriigid võivad esitada seisukohti ja komisjon võib väljastada arvamusi välismaiste otseinvesteeringute mõju ja nende võimaliku piiramise kohta nende vastavatele territooriumidele või kogu liidule. Sellel on mõju muu

[58] Komisjoni 25. veebruari 2015. aasta teatis COM(2015) 80 final Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele ja Euroopa Investeerimispangale „Vastupidava energialiidu ja tulevikku suunatud kliimamuutuste poliitika raamstrateegia“. Selles strateegias leiab komisjon, et „[s]olidaarsusel põhinevat suhtumist energeetikaküsimustesse on aluslepingus selgesõnaliselt nimetatud ja see on energialiidu keskne põhimõte“ (lk 4).

[59] Vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1999, milles käsitletakse energialiidu ja kliimameetmete juhtimist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 663/2009 ja (EÜ) nr 715/2009, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/22/EÜ, 98/70/EÜ, 2009/31/EÜ, 2009/73/EÜ, 2010/31/EL, 2012/27/EL ja 2013/30/EL ning nõukogu direktiive 2009/119/EÜ ja (EL) 2015/652 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 525/2013 (ELT 2018, L 328, lk 1), ja 4. märtsi 2020. aasta teatis COM(2020) 80 final, „Ettepanek Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, millega kehtestatakse kliimaneutraalsuse saavutamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2018/1999 („Euroopa kliimaseadus“)“, ja komisjoni 11. detsembri 2019. aasta teatis COM(2019) 640 final Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa roheline kokkulepe“.

[60] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2013. aasta määrus (EL) nr 347/2013 üleeuroopalise energiataristu suuniste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1364/2006/EÜ ning muudetakse määrusi (EÜ) nr 713/2009, (EÜ) nr 714/2009 ja (EÜ) nr 715/2009 (ELT 2013, L 115, lk 39).

[61] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2017. aasta määrus, mis käsitleb gaasivarustuskindluse tagamise meetmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 994/2010 (ELT 2017, L 280, lk 1).

[62] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. oktoobri 2010. aasta määrus, milles käsitletakse gaasivarustuse kindluse tagamise meetmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 2004/67/EÜ (ELT 2010, L 295, lk 1).

[63] Vt selle mehhanismi kohta 20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Eni jt (C-226/16, EU:C:2017:1005).

[64] Määruse 2017/1938 artikkel 13 näeb ette solidaarsussüsteemi, mis kaitseb liikmesriiki kriisiolukorras, kuna tal ei ole piisavalt gaasi oma kaitstud tarbijate varustamiseks. Nendel asjaoludel on liikmesriigil või liikmesriikidel, kellega on kriisist kahjustatud riik ühendatud, kohustus tarnida talle gaasi oma kaitstud tarbijate varustamiseks, vähendades isegi kaitsmata tarbijate varustamist nende territooriumil. See mehhanism käivitub alles siis, kui kriisis olev riik ei ole olnud võimeline kriisiga toime tulema, rakendades oma riiklikus hädaolukorra lahendamise kavas sisalduvaid meetmeid. Lisaks peab ta maksma teda gaasiga varustavale liikmesriigile õiglast hüvitist.

[65] Paralleelne abimehhanism elektrivarustuskriisi korral loodi Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta määrusega (EL) 2019/941, mis käsitleb ohuvalmidust elektrisektoris ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2005/89/EÜ (ELT 2019, L 158, lk 1).

[66] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. märtsi 2019. aasta määrus, millega luuakse liitu tehtavate välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute raamistik (ELT 2019, L 79, lk 1).

hulgas investeerimisele „elutäht[sasse] füüsili[sse] või virtuaal[sesse] taristu[sse] (sealhulgas energiataristu[sse])“ ja „elutähtsate sisenditega, sealhulgas energia[ga] varustami[sele]“.

85. Seni märgitu kinnitab, et liidu seadusandja ei kõhelnud võtta vastu energiasolidaarsuse põhimõtet oma poliitika juhtpõhimõttena selles valdkonnas. Jääb veel lahendada küsimus, kas lisaks sellele ülesandele võib see põhimõte, millele kohtujurist Mengozzi on juba omistanud „konstitutsioonilise“ [67] olemuse, avaldada mõju seadusandlikust tasandist kaugemale ulatuvalt.

86. Nendest kaalutlustest lähtudes analüüsin ma apellatsioonkaebuse esimest väidet.

B. Poolte argumendid

87. Oma esimeses apellatsioonkaebuse väites heidab Saksamaa Liitvabariik Üldkohtule ette, et viimane rikkus õigusnormi, kui ta otsustas, et ELTL artikli 194 lõikes 1 ette nähtud energiasolidaarsus on õiguslik põhimõte, mis tekitab õigusi ja kohustusi nii liidu kui ka liikmesriikide jaoks.

88. Apellandi sõnul on energiasolidaarsus üksnes „puhtalt poliitiline mõiste“, mitte õiguslik kriteerium, millest võiks otseselt tuleneda liidule või liikmesriikidele õigusi ja kohustusi. Energiasolidaarsuse põhimõtte abstraktsuse ja määratlematuse tõttu ei saa sellele „kohtus tugineda“. [68]

89. Saksamaa Liitvabariik väidab, et komisjon kui liidu täitevorgan oli kohustatud kohaldama üksnes teisest õigust (konkreetselt direktiivi 2009/73 artikli 36 lõiget 1). See artikkel on vaidlustatud otsuse õiguspärasuse kontrollimise ainus parameeter. Energiasolidaarsuse põhimõtte muid aspekte „ei tule hinnata ja need ei ole komisjoni otsuste kriteeriumid“.

90. Igal juhul kohustab see põhimõte tema sõnul „parimal juhul liidu seadusandjat“. Saksamaa Liitvabariik rõhutab, et komisjonile ei ole direktiivi 2009/73 artiklis 36 ette nähtud vabastusotsuste vastuvõtmisel „ELTL artikkel 194 ega energiasolidaarsuse põhimõte siduvad“.

91. Komisjon, kes ei esitanud Üldkohtu otsuse peale apellatsioonkaebust ja kellel palus istungil osaleda Euroopa Kohus, väitis, et energiasolidaarsus on liidu energiapoliitika juhtpõhimõte, mis on liidu seadusandjale teisese õiguse normide vastuvõtmisel siduv.

92. Komisjoni sõnul on ELTL artikli 194 solidaarsus siiski liiga üldine ja abstraktne mõiste selleks, et toimida autonoomse põhimõttena, mida saab kasutada tema aktide seaduslikkuse kontrollimisel. Vaidlustatud otsus pidi piirduma direktiivi 2009/73 artikli 36 rakendamisega, jättes kõrvale kõik täiendavad hindamised, mis põhinevad eranditult solidaarsuse põhimõttel.

93. Komisjon tunnistas siiski, et tema otsuste õiguspärasuse kontrolli võib teisese õiguse normide tõlgendamise kriteeriumina läbi viia „energiasolidaarsuse põhimõtet silmas pidades“.

[67] Oma ettepanekus kohtuasjas Eni jt (C-226/16, EU:C:2017:616, punktid 33 ja 34) ta kinnitas: „Nimetatud viide liikmesriikidevahelisele solidaarsusele [ELTL artikli 194 lõikes 1], mis lisati Lissaboni lepingu redaktsiooni, asetub konteksti, milles liikmesriikidevahelise solidaarsuse põhimõte omandas tunnuse, mida võiks määratleda „konstitutsioonilise põhimõttena“. […] liikmesriikidevahelise solidaarsuse põhimõte [on] eriti asjakohane ka energiaga varustamisel.“

[68] Kohtuistungil täpsustas Saksamaa Liitvabariik seda väidet ja tunnistas, et energiasolidaarsus on õiguspõhimõte, kuid et Üldkohus kohaldas seda vaidlustatud kohtuotsuses valesti.

94. Poola, Läti ja Leedu Vabariik vaidlesid Saksamaa Liitvabariigi ja komisjoni argumentidele vastu.

C. Õiguslik hinnang

95. Minu arvates leidis Üldkohus õigesti, tegemata mingit viga, et solidaarsuse põhimõte „hõlmab õigusi ja kohustusi nii liidu kui ka liikmesriikide jaoks“ [69].

96. Leian, et ELTL artikli 194 lõikes 1 sätestatud energiasolidaarsuse põhimõttel on õiguslikud, mitte pelgalt poliitilised tagajärjed: a) liidu energiaalase pädevuse rakendamiseks vastu võetud teisese õiguse normide tõlgendamiskriteeriumina; b) elemendina samades normides tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks; ja c) nende teisese õiguse normide või liidu organite otsuste selles valdkonnas õiguspärasuse kohtuliku kontrolli parameetrina.

97. Kui aluslepingutes on tahetud rõhutada solidaarsuse pelgalt *poliitilist* aspekti, siis on seda sõnaselgelt tehtud. Nii on hoiatatud ühist välis- ja julgeolekupoliitikat käsitlevates erisätetes, millest ELL artikli 24 lõigetes 2 ja 3 on juttu liikmesriikide „vastastikusest poliitilisest solidaarsusest“.

98. See on teisiti solidaarsuse põhimõttega, mida kohaldatakse varjupaigapoliitika valdkonnas (ELTL artikkel 67) või energia valdkonnas (ELTL artikkel 194). Kui esimene, nagu ma samuti meenutasin, on võimaldanud Euroopa Kohtul tunnistada selle normatiivset väärtust, et teha sellest teatavaid järeldusi, peaks sama kehtima ka teise suhtes. [70]

99. Nõustun seega Üldkohtuga selles, et energiasolidaarsuse põhimõte on *õiguslikku laadi*, mis muudab selle õiguslikult kohaldatavaks. Niisugune põhimõte ei või erinevalt lihtsatest eeskirjadest – oma olemusest olenevalt – kaasa tuua tagajärgi mitte ainult siis, kui see on sätestatud teiseses õigusnormis, vaid ka selle normi puudumisel ja loomulikult esemelises kohaldamisalas, mille jaoks see on kehtestatud, tehtud otsuste kohtuliku läbivaatamise raames.

100. Ma ei nõustu seega kohtuistungil Saksamaa Liitvabariigi ja komisjoni kaitstud põhiseisukohaga, et energiasolidaarsuse põhimõte on liiga abstraktne selleks, et seda saaks kasutada komisjoni aktide seaduslikkuse kontrollimisel.

101. Kohtuistungil möönis komisjon, et energiasolidaarsuse põhimõttele saab tugineda selleks, et vaidlustada direktiivi 2009/73 artikli 36 seaduslikkust õigusvastasuse väite raames, ning selleks, et tõlgendada sellest lähtuvalt õigusakte, milles seda sätet kohaldatakse. Nendel asjaoludel ei näe ma põhjust välistada võimalust, et see põhimõte võiks olla komisjoni otsuste peale esitatud hagides iseseisev seaduslikkuse kontrollimise parameeter.

102. Vaidlustatud kohtuotsuses kinnitatakse, et energiasolidaarsuse põhimõte on siduv liidule ja liikmesriikidele, kes peavad oma vastava pädevuse teostamisel arvestama teiste osaliste huvidega. [71] Kuna vaidlus piirdub komisjoni otsuse kohtuliku läbivaatamisega, ei ole selle lahendamiseks tingimata vaja analüüsida selle põhimõtte mõju liikmesriikide (ühepoolsele või nendevahelisele) tegevusele, vaid ainult selle siduvat jõudu komisjoni jaoks.

[69] Vaidlustatud kohtuotsus, punkt 70.

[70] Ei oleks lihtne selgitada riikidele, kellele on põhjusega ette heidetud solidaarsuse põhimõtte õiguslike nõuete eiramist seoses rahvusvahelise kaitse taotlejate ümberpaigutamisega, et sellel põhimõttel ei ole energiasolidaarsuse korral õiguslikke tagajärgi.

[71] *Ibidem*, punktid 70–72.

103. Argument, et see põhimõte oleks olenevalt olukorrast siduv üksnes liidu seadusandjale (Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Parlament teisese õiguse normide vastuvõtmisel), kuid mitte komisjonile, on minu arvates põhjendamatu. Ma saan vastupidi aru, et see põhimõte on eespool viidatud „konstitutsioonilises" mõõtmes kohustuslik kõikidele liidu institutsioonidele ja asutustele, välja arvatud juhul, kui esmases õiguses on sõnaselgelt sätestatud teisiti, mida energia valdkonnas ei ole.

104. Nagu ma juba märkisin, ei piirdu energiasolidaarsuse põhimõte direktiivi 2009/73 artikli 36 lõike 1 punktis a ette nähtud varustuskindluse tagamisega. Suurem gaasitarne ei tähenda tingimata suuremat solidaarsust gaasi siseturul: kui tarnimise suurenemine koondub vähestesse liikmesriikidesse ja jääb turgu valitseva ettevõtja kätte, mis võib moonutada konkurentsi sellel turul, on võimalik, et see kahjustab põhjendamatult (mittesolidaarselt) teise liikmesriigi või teiste liikmesriikide huve.

105. On tõsi, et direktiivi 2009/73 artiklis 36 ei ole sõnaselgelt nimetatud energiasolidaarsust nende tegurite hulgas, mida tuleb arvesse võtta uutele gaasijuhtmetele (kolmandate isikute juurdepääsu ja tariifikorralduse eeskirjadest) vabastuse andmisel selleks, et edendada investeeringuid nende ehitamisse. Sõnaselge viite puudumine ei vabastanud komisjoni siiski kohustusest hinnata energiasolidaarsuse põhimõtte mõju tema vabastusotsustele, kuna selle järgimine on ette nähtud ELTL artiklis 194.[72]

106. Nagu Poola Vabariik kohtuistungil märkis, võeti komisjoni halduspraktikasse pärast vaidlustatud kohtuotsust ilma suuremate raskusteta energiasolidaarsuse põhimõtte kohaldamine teiste siin vaidlusaluse otsusega analoogsete vabastusotsuste suhtes.[73]

107. Energiasolidaarsuse põhimõtte tagajärgede komisjoni otsustele tingimata vajalikku hindamist soodustati muudatusega, mis direktiivi 2009/73 artikli 36 lõike 1 punkti e tehti direktiiviga 2019/692.

108. Selles muudatuses selgitatakse seda, mida võis minu arvates järeldada varasemast tekstist, *tõlgendatuna energiasolidaarsuse põhimõtet arvestades*: vabastus ei tohi kahjustada „konkurentsi asjaomastel turgudel, mida investeering tõenäoliselt mõjutab, maagaasi siseturu tõhusat toimimist, asjaomaste reguleeritud võrkude tõhusat toimimist ega liidu maagaasi varustuskindlust".

[72] Euroopa Kohus on riigiabi valdkonnas märkinud, et kui riigiabi rikub liidu õiguse üldpõhimõtteid, ei saa seda pidada siseturuga kokkusobivaks. Vt selle kohta 15. aprilli 2008. aasta kohtuotsus Nuova Agricast (C-390/06, EU:C:2008:224, punktid 50 ja 51) ja 22. septembri 2020. aasta kohtuotsus Austria *vs.* komisjon (C-594/18 P, EU:C:2020:742, punkt 44). Selles otsuses, mis puudutas Hinkley Pointi (Ühendkuningriik) tuumaelektrijaamale antud riigiabi, hindas Euroopa Kohus (punkt 49) võimalust keskkonnakaitse põhimõtteid, ettevaatuspõhimõtet, saastaja maksab põhimõtet ja säästlikkuse põhimõtet kohaldades tühistada komisjoni otsus, millega riigiabi lubati. Euroopa Kohus leidis siiski, et Euratomi lepingus ette nähtud abi andmine tuumaelektrijaama ehitamiseks või käitamiseks ei ole kõikidel asjaoludel nende üldpõhimõtetega vastuolus.

[73] Komisjoni 25. novembri 2020. aasta otsus C(2020) 8377 final, mis käsitleb vabastust Alexandroupolise sõltumatu maagaasisüsteemi veeldatud maagaasi (LNG) terminalile kolmandate isikute juurdepääsu ja tariifikorralduse eeskirjadest (punktid 29–32), ja komisjoni 8. detsembri 2020. aasta otsus C(2020) 8948 final, mis käsitleb vabastust South Hooki veeldatud maagaasi (LNG) terminalile kolmandate isikute juurdepääsu ja tariifikorralduse eeskirjadest vastavalt direktiivi 2009/73/EÜ artiklile 36 (punktid 43–46).

109. Seega võetakse arvesse energiasolidaarsuse põhimõtet ja lisaks hõlbustatakse selle rakendamist pärast konsulteerimist liikmesriikide või kolmandate riikide ametiasutustega, keda vabastus puudutab.[74]

110. Sellise teabe puudumine, mille tõi komisjon kohtuistungil põhjenduseks, miks ta ei hinnanud vaidlusaluses otsuses energiasolidaarsuse põhimõtet, ei ole minu arvates kindel argument. Gaasi siseturu jaoks nii ulatuslikus valdkonnas nagu OPALi gaasijuhtme vabastus ei saa komisjoni talitused väita, et liikmesriigid ei ole esitanud teavet, selleks et vabastada ennast energiasolidaarsuse põhimõtte mõju hindamisest.

111. Ma ei vaidle vastu sellele, et nii nagu enamik õiguspõhimõtteid on energiasolidaarsuse põhimõte teatud määral abstraktne, mis muudab selle rakendamise keerulisemaks.

112. See suhteliselt abstraktne iseloom tähendab juba oma määratluse poolest, et energiasolidaarsuse põhimõttest ei ole alati lihtne järeldada üheseid lahendusi, sest selle praktikas rakendamises eksisteerib koos kindlusaladega teisi *hallimaid* alasid, mida peab tõlgendaja hoolikalt kaaluma.

113. Mida see põhimõte nõuab, on minu arvates (mis ühtib taas Üldkohtu arvamusega) see, et selle praktikas rakendaja – käesoleval juhul komisjon – peab igal üksikjuhul eraldi hindama mängus olevaid huve. Tegemist ei ole lähenemisega, mis jätaks tähelepanuta iga olukorra eripära, see tähendab, et see eeldaks kõikidel juhtudel teatud tulemuse saavutamist.[75]

114. Kuigi ma ei kahtle selle väite tagasilükkamises, tunnistan ma, et tuleb hoolikalt hinnata selle kontrolli põhjalikkust, mida võib Üldkohus (või vajaduse korral Euroopa Kohus) energiasolidaarsuse põhimõtet kohaldades teha selliste komisjoni otsuste üle, nagu on kõne all käesolevas asjas.

115. Seda kontrolli peab piirama, kuna tegemist on otsustega keerukate tehniliste küsimuste kohta, milles komisjonil on kohtutest suurem nii tehnilise kui ka majandusliku analüüsi võime. Seepärast peab komisjon, nagu vaidlustatud kohtuotsus temalt nõuab, hindama kõiki gaasijuhtme kasutustingimustest ja -tasemest tulenevaid majanduslikke ja muid tagajärgi ning nende mõju Euroopa turule ja riikide gaasiturgudele.

116. Nende otsuste kohtulikuks kontrollimiseks tuleb kõigepealt kindlaks teha, kas liidu institutsioonid on kaalunud mängus olevaid huve, mis on kooskõlas energiasolidaarsusega, võttes arvesse – kordan – nii liikmesriikide kui ka kogu liidu huve. Kui selles olukorra kaalumises on üks või mitu liikmesriiki ilmselgelt unustatud, ei vasta komisjoni otsus selle põhimõtte nõuetele.

117. Nagu liidu õiguse teiste põhimõtete puhul, peaks see huvide hindamine energiasolidaarsuse seisukohast toimuma nii, et see allub Euroopa Kohtu kontrollile ja on ajas edasi arenev, kus seda mõjutab ka liidu energiapoliitika tulevane areng.[76]

[74] Pärast muutmist on direktiivi 2009/73 uue artikli 36 lõike 3 teises lõigus sätestatud:
„Enne vabastust käsitleva otsuse vastuvõtmist konsulteerib riiklik reguleeriv asutus või kohasel juhul kõnealuse liikmesriigi muu pädev asutus:
a) nende liikmesriikide riiklike reguleerivate asutustega, kelle turge uus infrastruktuur tõenäoliselt mõjutab, ning
b) kolmandate riikide asjakohaste asutustega, kui asjaomane infrastruktuur on ühendatud liidu võrguga liikmesriigi jurisdiktsiooni alusel ning see saab alguse ühest või mitmest kolmandast riigist või lõpeb ühes või mitmes kolmandas riigis“.

[75] Vt Buschle, D., ja Talus, K.: „One for All and All for One? The General Court Ruling in the OPAL Case“, *Oil, Gas & Energy Law Intelligence*, 2019, nr 5, lk 8.

[76] Boute, A.: „The principle of solidarity and the geopolitics of energy: Poland v. Commission (OPAL pipeline)“, *Common Market Law Review*, nr 3, 2020, lk-d 889–914, eriti lk 912.

118. Eelneva arutluskäigu põhjal teen ettepaneku apellatsioonkaebuse esimene väide tagasi lükata.

IX. Teine apellatsioonkaebuse väide: energiasolidaarsuse põhimõtte piiramine kriisiolukordadega

A. Poolte argumendid

119. Saksamaa Liitvabariik väidab, et energiasektori solidaarsuse põhimõte ei olnud vaidlustatud otsuses kohaldatav. See põhimõte kehtib vaid varustuskriisi olukorras ja seda ei saa mõista nii, et see nõuab „tingimusteta lojaalsust“ kõikide liikmesriikide huvidele. Vastasel korral oleks tegemist energiapoliitika valdkonna otsuste blokeerimisega.

120. ELTL artikli 194 lõike 1 viited solidaarsusele nõuavad, et selle mõiste sisu täpsustamiseks tuleb arvesse võtta ELTL artiklit 222, mistõttu energiasolidaarsus määrab kindlaks vastastikuse abistamise kohustuse ainult kriisiolukorras. Määruse 2017/1938 artikkel 13 väidetavalt kinnitab seda nii.

121. Poola, Läti ja Leedu Vabariik vaidlevad nendele väidetele vastu.

B. Õiguslik hinnang

122. Ma ei nõustu Saksamaa Liitvabariigi argumentidega. Vastupidi, nõustun Üldkohtuga, et energiasolidaarsuse põhimõttel võivad olla õiguslikud tagajärjed ELTL artiklis 222 sätestatud kriisiolukordadest kaugemale ulatuvalt.

123. Üldkohus ei rikkunud õigusnormi, kui ta kinnitas vaidlustatud kohtuotsuses, et „energiasolidaarsuse põhimõte ei piirdu üksnes selliste erakorraliste olukordadega, mille lahendamine kuulub eranditult liidu seadusandja pädevusse“ ning et see „hõlmab ka liidu ja liikmesriikide üldist kohustust arvestada oma pädevuse teostamisel teiste osaliste huvidega“ (punktid 71 ja 72).

124. ELTL artikkel 222 on üks (kuid mitte ainus) solidaarsuse põhimõtte väljendustest liidu esmases õiguses. See artikkel näeb ette liikmesriikidevahelise vastastikuse abi terrorirünnakute või loodus- või inimtekkeliste katastroofide korral.

125. Ma ei näe siiski veenvat põhjust väita, et ELTL artikli 194 lõikes 1 nimetatud energiasolidaarsus peaks piirduma ainult ELTL artiklis 222 sätestatud *kriitiliste* olukordadega.

126. Esiteks ei pea terrorirünnak või loodus- või inimtekkeline katastroof tingimata tekitama energiakriisi, mis kahjustaks liikmesriigi elulisi huve.

127. Lisaks võib riikidevaheline energiasolidaarsus olla tingimata vajalik muudes olukordades peale ELTL artiklis 222 osutatud rünnakute või katastroofide.

128. Nii oleks see vähemalt rasketes majanduslikes oludes (mille korral omandab tähtsuse viide raskustele energeetika valdkonnas ELTL artikli 122 lõike 1 tähenduses) või tarne märkimisväärse vähenemise korral gaasi eksportiva kolmanda riigi ja kolmanda transiidiriigi vaheliste erimeelsuste tõttu (näiteks kriis Ukraina ja Venemaa vahel 2006. aastal).

129. Ma juba selgitasin, et minu arvates läheb energiasolidaarsus kaugemale lihtsalt energiavarustuskindlusest. Ent isegi kui see põhimõte piirdub ainult viimati nimetatuga, aitab see põhimõte vältida varustuskriisi, nagu väidab Poola oma seisukohtades, mis seletab, miks on suurem osa määrusega 2017/1938 ette nähtud mehhanismidest ennetavad. On eelistatav, et energiasolidaarsus toimib kriiside ennetamiseks, mitte ei kajastu ainult nende vastu võitlemise mehhanismides.

130. Ma ei nõustu ka argumendiga, milles Saksamaa Liitvabariik heidab Üldkohtule ette, et viimane leidis, et energiasolidaarsuse põhimõte väljendab *tingimusteta lojaalsuse* kohustust, nimelt kohustust kaaluda kõikide liikmesriikide huve.

131. See argument ei vasta vaidlustatud kohtuotsuse õigesti tõlgendamisele, mille punktis 77 on märgitud, et „energiasolidaarsuse põhimõtte kohaldamine ei tähenda siiski seda, et liidu energiapoliitika ei tohi ühelgi juhul ühe liikmesriigi energiavaldkonnaga seotud konkreetseid huve negatiivselt mõjutada“.

132. Seega vastupidi sellele, mida väidab Saksamaa Liitvabariik, ei kinnitanud Üldkohus, et energiasolidaarsuse põhimõte peaks tähendama *tingimusteta lojaalsust*, mis järgib kõikide liikmesriikide huve.

133. Vaidlustatud kohtuotsuses on asutud seisukohale (ja selle hinnanguga ma nõustun), et see põhimõte nõuab energiaalaste otsuste vastuvõtmisel eri liikmesriikide ja liidu huvide kaalumist.

134. Seepärast tuleb teine apellatsioonkaebuse väide tagasi lükata.

X. Kolmas apellatsioonkaebuse väide: Üldkohus eksis, kui ta leidis, et komisjon rikkus energiasolidaarsuse põhimõtet

A. Poolte argumendid

135. Saksamaa Liitvabariigi hinnangul otsustas Üldkohus ekslikult, et komisjon ei kaalunud energiasolidaarsuse põhimõtte ja vaidlustatud otsuse tagajärgi Poola gaasiturule.

136. Tema arvates hindas komisjon küll seda mõju, mida tõendavad tema sõnul järgmised tõendid:

– see, et Poola esitas 2013. aastal vaidlustatud otsuse vastuvõtmisele eelnenud nõuandemenetluses oma seisukohad;

– töögrupp Vene Föderatsiooni energeetikaministeeriumi, komisjoni, BNetzA ja Gazpromi esindajatega oli analüüsinud OPALi gaasijuhtme kõige tõhusamat käitamisviisi;

– komisjoni pressiteate sisu vaidlustatud otsuse kohta;

– Poola faktiline olukord gaasitarne ja tema Gazpromiga kuni 2022. aastani sõlmitud transiidilepingu sisu osas;

– OPALi gaasijuhtme intensiivsema kasutamise mõju Yamali gaasijuhtme kasutamisele;

– Vene gaasi impordi protsent Poolas ja kasvav veeldatud maagaasi kasutamine, millega Poola väidab, et ta saab aastaks 2022/2023 Venemaa gaasist sõltumatuks;

– vaidlustatud otsuse kasu Poola gaasiturul, piiriüleses kaubanduses ja varustuskindluses.

137. Nende faktiliste asjaolude alusel leiab Saksamaa Liitvabariik, et komisjon võttis vaidlustatud otsuses kohaselt arvesse Poola gaasituru olukorda, ilma et oleks vaja seda põhjalikult analüüsida.

138. Poola Vabariik leiab, et see väide on vastuvõetamatu, kuna see puudutab pelgalt Üldkohtu hinnanguid faktilistele asjaoludele, ning et kui see menetlusse võetakse, siis tuleks see tagasi lükata, millega nõustub Läti Vabariik.

139. Leedu Vabariik käsitleb seda väidet neljanda väitega ja palub samuti see tagasi lükata.

B. Õiguslik hinnang

140. Vaidlustatud kohtuotsuses leidis Üldkohus, et solidaarsuse põhimõtte kohaselt „pidi komisjon vaidlustatud otsuse tegemisel hindama, kas Saksamaa reguleeriva asutuse kavandatud muudatused OPALi gaasijuhtme käitamise korras võivad mõjutada teiste liikmesriikide energiavaldkonnaga seotud huve, ning jaatava vastuse korral kaaluma omavahel neid huve ning Saksamaa Liitvabariigi ja võimalik, et liidu huve kõnealuse muudatuse tegemise vastu“ [77].

141. Üldkohtu hinnangul vaidlusalune otsus sellist analüüsi ei sisalda: „Selle kõrval, et vaidlustatud otsuses ei ole solidaarsuse põhimõtet mainitud, ei nähtu sellest ka, et komisjon oleks tegelikult seda põhimõtet käsitlenud.“ [78]

142. Üldkohus tunnistab, et „vaidlustatud otsuse punktis 4.2 (põhjendused 48–53) on komisjon teinud tähelepanekuid seoses [liidu] varustuskindluse […] kriteeriumiga“ üldiselt. [79] Ta märgib siiski, et selles analüüsis ei hinnatud „OPALi gaasijuhtme käitamiskorra muudatuse mõju Poola varustuskindlusele“.

143. Üldkohus lisas, nagu ma juba kajastasin, [80] et ei nähtu, et vaidlusaluses otsuses oleks „komisjon […] käsitlenud seda, millised tagajärjed võiksid keskpikas perspektiivis olla eelkõige Poola Vabariigi energiapoliitikale sellel, et Nord Stream 1 / OPALi transiiditeele suunatakse ümber üks osa neist gaasimahtudest, mida enne edastati Yamali ja Braterstwo gaasijuhtmete kaudu, või et ta oleks kaalunud omavahel seda mõju ja tema poolt tuvastatud varustuskindluse suurenemist liidu tasandil“ [81].

[77] Vaidlustatud kohtuotsus, punkt 78.

[78] *Ibidem*, punkt 79.

[79] *Ibidem*, punktid 80 ja 81.

[80] Käesoleva ettepaneku punkt 32.

[81] Vaidlustatud kohtuotsus, punkt 82.

144. Komisjon, kes oli otseselt Üldkohtu otsuses tehtud sellesisulise kriitika adressaat, ei ole sellele vastu vaielnud.

145. ELTL artikli 256 lõikest 1, nagu ka Euroopa Kohtu põhikirja artikli 58 esimesest lõigust tuleneb, et edasi võib kaevata ainult õigusküsimustes.

146. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ainult Üldkohus pädev tuvastama ja hindama fakte ning hindama faktide kohta esitatud tõendeid. Kui tõendid on kogutud seaduslikult ning kui on järgitud õiguse üldpõhimõtteid ning tõendamiskoormist ja tõendite kogumist puudutavaid menetlusnorme, on nimelt üksnes Üldkohus pädev hindama talle esitatud tõendite tõenduslikku väärtust. Sellise hinnangu andmine ei ole iseenesest õigusküsimus, mida Euroopa Kohus saaks kontrollida, välja arvatud juhul, kui tegemist on tõendite moonutamisega. [82]

147. Selleks, et Euroopa Kohus saaks moonutamist kontrollida, peab tõendite moonutamine olema toimikumaterjalidest tulenevalt ilmne, ilma et faktilisi asjaolusid ja tõendeid oleks vaja uuesti hinnata. [83]

148. Sellest väitest nähtub kõigepealt, et Saksamaa Liitvabariik ei ole väitnud, et fakte ja tõendeid, mida Üldkohus hindas, oleks moonutatud.

149. Apellatsioonkaebuse väide piirdub nende asjaolude versiooni esitamisega, mida apellant peab tõendatuks, et nendest järeldada, et vaidlusalune otsus „ei ohusta Poola Vabariigi varustuskindlust“.

150. Apellandi hinnangul ei olnud pärast seda, kui Poola varustuskindlus oli tõendatud, „mingit põhjust analüüsida [vaidlusaluse otsuse] tagajärgi põhjalikumalt Poola Vabariigi jaoks, see tähendab Tšehhi Vabariigi omaga võrreldavas ulatuses“.

151. See lähtepunkt (kaebuse punktid 38 ja 39) raskendab väite edasist selgimist, jättes märkimata, et:

– ühelt poolt eitas Üldkohus sõnaselgelt, et komisjon oleks oma analüüsis hinnanud „OPALi gaasijuhtme käitamise korra muutmise mõju Poola varustuskindlusele“;

– teiselt poolt läks Üldkohtu etteheide vaidlusalusele otsusele Poola energiavarustuse kindlusest kaugemale. Üldkohtu kriitika oli selles osas, et komisjon ei käsitlenud „energiasolidaarsuse põhimõtte laiemaid aspekte“.

152. Kolmas apellatsioonkaebuse väide on vastuvõetamatu, kuna sellega vaidlustatakse vaidlustatud kohtuotsuses esitatud väited, väitmata, et Üldkohtu tuvastatud fakte oleks moonutatud.

[82] 9. juuni 2016. aasta kohtuotsus Repsol Lubricantes y Especialidades jt *vs.* komisjon (C-617/13 P, EU:C:2016:416, punkt 63) ja 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Larko *vs.* komisjon (C-244/18 P, EU:C:2020:238, punkt 25).

[83] 20. jaanuari 2016. aasta kohtuotsus Toshiba Corporation *vs.* komisjon (C-373/14 P, EU:C:2016:26, punkt 41).

XI. Neljas apellatsioonkaebuse väide: komisjon ei olnud kohustatud vaidlusaluses otsuses energiasolidaarsuse põhimõtet sõnaselgelt mainima

A. Poolte argumendid

153. Saksamaa Liitvabariik väidab, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kui ta tuvastas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 79, et vaidlusaluses otsuses mitte ainult „ei ole solidaarsuse põhimõtet mainitud, [vaid sellest] ei nähtu […] ka, et komisjon oleks tegelikult seda põhimõtet käsitlenud".

154. Apellandi arvates ei saa komisjonilt nõuda, et ta viitaks sõnaselgelt energiasolidaarsuse põhimõttele. Komisjon ei ole oma otsuseid vastu võttes kohustatud esitama ammendavat põhjendust; otsuse aluseks oleva arutluskäigu mõistmiseks piisab oluliste õiguslike kaalutluste ülevaatest.

155. Poola ja Leedu Vabariik vaidlevad nendele väidetele vastu.

B. Õiguslik hinnang

156. Neljas apellatsioonkaebuse väide on tulemusetu, kuna see on esitatud Üldkohtu sellise seisukoha vastu, mis ei ole tema resolutsiooni *mõte*.

157. Üldkohus küll rõhutas, et vaidlusaluses otsuses ei ole energiasolidaarsuse põhimõtet mainitud, kuid ei tühistanud seda otsust mitte selle nimetamata jätmise tõttu, vaid seetõttu, et komisjon ei analüüsinud selle põhimõtte nõudeid kohaselt.

158. Üldkohus leiab, nagu ma juba kordasin, et see analüüs kohustas komisjoni võtma arvesse OPALi gaasijuhtme täieliku kasutamise mõju Poola gaasiturule, teistele liikmesriikidele ja liidule tervikuna.

159. Oluline ei olnud seega mitte lihtsalt põhimõtte *nimetamine*,[84] vaid selle mõju nõuetekohane hindamine OPALi gaasijuhtme vabastuses mängus olevatele huvidele. Üldkohus leiab, et niisugust kaalumist ei tehtud, sõltumata asjaolust, et kui seda oleks tehtud, siis oleks see võinud või mitte viia OPALi gaasijuhtme täieliku liberaliseerimiseni Gazpromi ja tema liitlastest ettevõtjate kasuks.

160. Seega põhineb neljas väide vaidlustatud kohtuotsusest, mis – kordan – ei tühista vaidlusalust otsust seetõttu, et selles ei ole energiasolidaarsuse põhimõtet sõnaselgelt nimetatud, valesti aru saamisel.

161. Vaidlustatud kohtuotsusele võiks ette heita liigset formalismi[85], kui selle põhimõtte nimetamata jätmine oleks olnud tühistamise jaoks määrava tähtsusega ja selle vastukaaluks oleks olnud otsuse sisu, millest ilmneb, et seda põhimõtet on kõigi asjaosaliste puhul tegelikult arvesse võetud. Viimase Üldkohus küll välistab.

[84] Vaidlusalune otsus on üheksa artikliga tekst, kuid see on 170 põhjenduses väga põhjalikult ja peaaegu ammendavalt põhjendatud. Üldkohus juhib tähelepanu asjaolule, et sellisesse põhjendusse ei mahtunud viidet energiasolidaarsuse põhimõttele ega selle tagajärgedele võetud meetmetele.

[85] Boute, A. kriitika vaidlustatud kohtuotsusele: „The principle of solidarity and the geopolitics of energy: Poland v. Commission (OPAL Pipeline)", *Common Market Law Review*, 2020, lk 913.

162. Nimelt märgib Üldkohus, et komisjon analüüsis sisuliselt OPALi gaasijuhtme vabastuse laiendamise mõju Tšehhi gaasiturule, kuid jättis analüüsimata selle mõju, mis on oluline, Poola gaasiturule ning teiste Kesk- ja Ida-Euroopa riikide turgudele. [86]

163. Neljas apellatsioonkaebuse väide tuleb seega tagasi lükata.

XII. Viies apellatsioonkaebuse väide: väidetavad vormivead

A. Poolte argumendid

164. Saksamaa Liitvabariik väidab esiteks, et kui vaidlusaluse otsuse põhjendusi peetakse ebapiisavaks, siis ei mõjutanud see viga sisulist otsust. Järelikult ei oleks Üldkohus tohtinud otsust tühistada. [87]

165. Teiseks väidab ta, et tühistamisnõue oleks tulnud esitada algse (2009. aasta) otsuse vastu. Üldkohus rikkus tema sõnul menetlusnormi, kui ta võttis arvesse Poola Vabariigi argumenti – mida Saksamaa peab hilinenult esitatuks –, et vaidlusalune otsus rikkus energiasolidaarsuse põhimõtet.

166. Poola ja Leedu Vabariik vaidlevad nendele väidetele vastu.

B. Õiguslik hinnang

167. Viienda väite esimene argument tuleb tagasi lükata, kuna Üldkohus ei tühistanud vaidlusalust otsust ebapiisava põhjenduse tõttu, vaid ELTL artikli 194 lõikest 1 tuleneva energiasolidaarsuse põhimõtte rikkumise tõttu.

168. Samuti tuleb tagasi lükata teine argument, kuna sellega vaidlustatakse alusetult Poola õigus nõuda vaidlusaluse otsuse õigeaegset tühistamist põhjusel, et see liikmesriik ei olnud toona algse (2009. aasta) otsuse peale hagi esitanud.

169. Selline väide eeldab vähemalt seda, et Poolal oli huvi algse otsuse tühistamise vastu, ja eelkõige, et vaidlusalune otsus kordas selle otsuse sisu.

170. Väitega ei saa nõustuda, kuna just 2016. aasta otsusega (vaidlusalune otsus) muudeti algses otsuses tunnustatud vabastuse tingimusi, mis annab aluse selle otsuse kohtulikule kontrollile, mis ei sõltu sellest, mis oleks võinud olla 2009. aasta otsuse suhtes.

171. Viies apellatsioonkaebuse väide tuleb seega tagasi lükata.

[86] Vt selle kohta Szydło, M. kriitika komisjoni hindamisele: „Disputes over the pipelines importing Russian gas to the EU: how to ensure consistency in EU energy law and policy?“, *Baltic Journal of Law & Politics*, 2018, nr 11, lk-d 95–126.

[87] Ta viitab eelkõige 7. novembri 2013. aasta kohtuotsusele Gemeinde Altrip jt (C-72/12, EU:C:2013:712, punkt 51).

XIII. Kohtukulud

172. Euroopa Kohtu kodukorra artikli 138 lõike 1 kohaselt koostoimes kodukorra artikli 184 lõikega 2 on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud.

173. Poola Vabariik palus selles kohtuasjas mõista kohtukulud välja apellandilt.

XIV. Ettepanek

174. Eelnevatest kaalutlustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku:

1. Lükata Saksamaa Liitvabariigi apellatsioonkaebuse esimene, teine, neljas ja viies väide tagasi.

2. Tunnistada Saksamaa Liitvabariigi apellatsioonkaebuse kolmas väide vastuvõetamatuks.

3. Jätta Saksamaa Liitvabariigi kohtukulud tema enda kanda ja mõista temalt välja Poola Vabariigi kohtukulud.